

Tema 5. Societat civil i canvi polític	2
a. La participació política.	4
b. Les expressions de dissidència. Activisme polític.	15
c. L'opinió pública. La política en l'era d'Internet	25
Bibliografia	48

La política, com vaig mirar d'explicar en el primer tema del curs, és un concepte esquiú, que admet múltiples aproximacions. L'estudi de la política pot fer-se des d'una òptica sistemàtica és a dir, l'estudi del sistema polític en el seu conjunt, o en comparació amb d'altres sistemes. També és possible analitzar el sistema des d'una perspectiva organitzativa i institucional: quines són les estructures d'un sistema polític concret. Fins ara ens hem mogut entre aquests dos punts de vista i un tercer, el de les elits. Ara miraré de portar el centre d'atenció fins a les bases de la piràmide: la població. M'interessa examinar com 'les masses' interactuen amb el sistema, amb les institucions i amb els líders. L'objectiu és conèixer els mecanismes d'interacció i de participació d'un sistema que, com hem vist, dista considerablement dels models democràtics predominants a Europa.

Aquest últim tema del curs, per tant, presta atenció als ciutadans, el grup més nombrós d'integrants—a vegades actius i a vegades passius—del sistema polític. Primer examinaré els diferents processos a través dels quals els ciutadans poden interactuar amb les principals institucions del sistema, ja sigui de forma consentida o no. Això vol dir que la primera parada la faré per mirar d'explicar els processos electorals a petita escala que existent a la Xina, així com les anomenades 'organitzacions de masses'. Es tracta de dos fenòmens de participació tolerada. Després parlaré dels principals casos de participació no consentida, és a dir els dissidents polítics. Presentaré alguns dels casos que més ressò han tingut internacionalment i com s'organitzen els grups de ciutadans que no accepten les 'normes del joc' que marca el Partit Comunista Xinès. Per últim em fixaré en els mitjans de comunicació, Internet i l'opinió pública xinesa. Sovint, quan es parla de la circulació de la informació a la Xina es fa en termes absoluts: absència de llibertat d'expressió i omnipresència de la propaganda. Com en d'altres àmbits en la Xina actual, però, el camps de la informació i la comunicació és força més complex.

L'objectiu últim és poder formar-se una opinió crítica amb les visions predominants sobre la relació entre la societat xinesa i la política. Cal conèixer bé els detalls i els matisos de cada cas per arribar a entendre per què, malgrat la diversitat i el dinamisme que experimenta la Xina actual, la narrativa predominant fora del país és monocolor.

Les qüestions que voldria respondre en aquest tema són:

- **Se celebren eleccions a la Xina? Quins són els càrrecs que s'escullen democràticament?**
- **Quin paper tenen les ONG en la vida política? Què són les organitzacions de masses?**
- **Els mitjans de comunicació poder informar lliurement? Hi ha informació veraç a la premsa i a la televisió de la Xina? Tota la informació que es difon a la Xina és propaganda?**

- **Quines són les característiques de l'opinió pública xinesa? Qui participa en els debats públics?**
- **Es poden expressar opinions contràries al Partit Comunista Xinès a la Xina? Per què són empresonats els dissidents polítics xinesos?**
- **Quin paper té Internet en la vida política xinesa? Quina relació hi ha entre Internet, l'art i les expressions de dissidència?**

a. La participació política.

Formalment, la participació política ha estat altíssima a la Xina, sobretot durant els anys de Mao Zedong. Oksenberg (1968: 3) va expressar-ho de la manera més clara possible: a la Xina de Mao, la pregunta no havia de ser si els ciutadans participaven o no en la vida política, la pregunta havia de ser sempre, si hi participaven molt o poc. És a dir, la participació dels ciutadans va ser, durant dècades, quasi obligatòria. Podem pensar, per exemple, en el concepte de la 'línia de masses', en què Mao demanava constantment la participació del poble en el procés de gestació legislativa. La crida a la participació activa, però, ha anat gairebé sempre lligada a l'acceptació de l'*status quo* i no a l'expressió de la disconformitat. Això genera dubtes, com assenyala Saich (2011: 210) sobre com de significativa ha estat la participació política a la Xina. Queda clar, en les campanyes de mobilització que ja he descrit anteriorment, o en episodis com la RC, que els xinesos s'han vist 'obligats' a participar activament en la política, però no queda clar si aquesta participació ha estat substancial i constructiva o buida i testimonial. En el futur, tot apunta a què cada cop ciutadans voldran tenir oportunitats de participar en el sistema. No obstant, no hi ha un acord entre els acadèmics al voltant de si aquesta participació ha de ser autònoma, com en els sistemes liberals democràtics, o si ha de ser una participació guiada pel PCX.

A la Xina actual, el nivell d'interacció entre 'el poble' i el PCX és el més gran des de la fundació de la RPX. En una perspectiva històrica, és innegable que actualment **la població té més espai per a l'expressió** i, també, té més accés a informació amb la qual valorar críticament les 'veritats' del partit.¹ Conscient de la heterogeneïtat d'idees de la població, cada cop més evident i més àmplia, el PCX busca nous mecanismes per a incorporar l'heterogènia més ortodoxa. No existeix un vertader interès en què la Xina esdevingui un sistema plural, en tant què les diferents veus tinguin un paper al mateix nivell que la del PCX. No obstant, sí que hi ha l'acceptació que sense canvis graduals, que acomodin les diferents sensibilitats de la població al marge del partit, el sistema pot arribar a trontollar eventualment. Per això, tant Jiang Zemin com Hu Jintao van buscar, durant els anys que van ser al poder, maneres d'involucrar de nou la població en els processos polítics, però sempre sota la mirada i la guia del partit. En les pàgines següents exposo alguns d'aquests mecanismes d'expressió polítics que han anat apareixent durant els darrers anys. Començo amb una petita visió històrica, abans d'entrar a explicar tres fenòmens distintius: els 8 'partits democràtics', les 'organitzacions de masses' i les 'noves organitzacions socials'. Per acabar repassaré algunes idees sobre les eleccions locals que se celebren des dels anys vuitanta en algunes parts de la Xina i que ja he tractat en el tema 4.

¹ Seguint amb les comparacions, també és evident que la informació circula a la Xina de forma molt més restringida que a la majoria de països europeus, i que la participació democràtica, tal i com s'entén a Europa o als Estats Units, és pràcticament nul·la.

Ja coneixem alguns experiments que s'han reproduït en la història de la Xina per fer aflorar les idees, tot i que la majoria d'aquests episodis prenguessin un camí diferent del que s'hauria esperat. El Moviment de les Cent Flors, iniciat per Mao, pretenia fer aflorar les idees més crítiques amb el camí emprès cap al comunisme, però l'excés de crítica va portar a una campanya de persecució dels que van ser considerats massa burgesos, els 'dretans'. Anys més tard, el Mur de la Democràcia, tolerat per Deng, volia generar un debat sobre quines reformes calia emprendre, ja fossin en el camp social o en el polític. Aleshores davant d'una oportunitat gairebé única en molts anys per a poder parlar obertament, els participants van anar més enllà dels límits que el partit estava disposat a tolerar. Aquestes experiències del passat ens han d'ajudar a entendre per què avui en dia, els canals d'expressió i de 'debat' no són plenament lliures. La participació de 'les masses' en el sistema polític xinès s'ha de fer a través de grups i processos autoritzats, això vol dir, bé els vuit 'partits democràtics', bé les organitzacions de masses i les ONG, o bé les eleccions locals.

Actualment, en el procés legislatiu, com ja he explicat en el tema 3, hi ha més espai que fa unes dècades per al 'debat' i per a l'aportació intel·lectual d'experts en certes àrees de coneixement (l'economia, el medi ambient...). Aquesta participació es visualitza anualment en les reunions de la Conferència Política Consultiva i de l'Assemblea Popular Nacional, on s'encoratja la presentació d'idees i el debat, sempre sota l'auspici del PCX. En totes dues institucions hi ha una presència, mínima, però no residual, dels **8 partits democràtics** de la Xina (中国各民主党派 *Zhongguo ge mingzhu danpai*). Aquestes formacions polítiques tolerades, que tenen una número d'afiliats reduïts, són hereves de l'estratègia de Front Unit dels primers anys de la RPX. Aleshores els partits havien de jugar un paper important en la primera fase de la revolució, tot i que ràpidament van ser purgats. Des d'aleshores s'ha anat recuperant el seu paper, testimonial, però insisteixo real en el sistema polític. L'encaix entre el multipartidisme que representen els vuit partits polítics i l'unipartidisme que representa el PCX va quedar explicat, l'any 2007, en un informe, titulat "Informe sobre el sistema de partits polítics xinès" (中国的政党制度). En el text es parla que la Xina té un sistema polític únic, en què hi ha, al mateix temps cooperació i intercanvi d'informació, però no aspiracions de canviar l'*status quo*.²

"The political party system China has adopted is multi-party cooperation and political consultation under the leadership of the Communist Party of China (...) which is different from both the two-party or multi-party competition systems of Western countries and the one-party system practiced in some other countries."
(State Council Information Office 2007)

² La publicació d'informes (que en anglès es coneixen com a *white papers*) per part del govern xinès és habitual. Solen contribuir a posar 'ordre' a debats al voltant de qüestions actuals com poden ser el medi ambient, el rearmament, la política exterior, la propaganda... Habitualment fixen la postura oficial i serveixen per a contrarestar els arguments i les crítiques que arriben de l'exterior.

“中国实行的政党制度是中国共产党领导的多党合作和政治协商制度 (...) 它既不同于西方国家的两党或多党竞争制, 也有别于有的国家实行的一党制。”³

“The multi-party cooperation system has created a new form of political party system in the world, a unique system by itself. Under this system, the CPC and the democratic parties work closely together and supervise each other, instead of opposing each other. The CPC rules the country and the democratic parties participate in state affairs according to law, instead of ruling the country in turn.” (State Council Information Office 2007)

“中国多党合作制度创立了一种新型的政党制度形式, 在世界政党制度中独具特色。中国共产党同各民主党派既亲密合作又互相监督, 而不是互相反对。中国共产党依法执政, 各民主党派依法参政, 而不是轮流执政。”

L'existència dels partits democràtics contribueix a legitimar la preponderància del PCX en el sistema, ja que aporten una cortina d'aparent pluralitat política. Ja hem vist l'existència, dins de les estructures d'Estat, d'òrgans amb un poder polític quasi nul, com la Conferència Consultiva Política del Poble Xinès, però que no obstant creen un espai d'aparent cohabitació i coparticipació entre el PCX i els 8 partits democràtics. Malgrat que l'aportació d'aquests partits és minsa, en una visió evolutiva, es poden detectar canvis, petits, però importants. Per exemple, l'any 2007, per primer cop es van nomenar dos ministres que no eren membres del PCX: el ministre de Sanitat, Chen Zhu i el ministre de Ciència i Tecnologia, Wan Gang. Chen és precisament militant d'un dels partits democràtics, el Zhi Gong (Bo 2010: 107).

Les **organitzacions de masses** (群众团体 *qunzhong tuanti* o 人民团体 *renmin tuanti*) són la segona expressió de la participació controlada i guiada que proposa el PCX. Es tracta de grans organitzacions socials, sota l'auspici del partit, que agrupen grups poblacionals, ja sigui per edat (els joves), gènere (les dones) o professió (científics, obrers...). L'existència d'aquests grups es remunta als primers anys de la RPX, un moment en què aquestes organitzacions, diu Chao (1954: 752), van contribuir a l'èxit del PCX perquè permetien l'organització i l'adoctrinament de les masses des de les bases. Amb els anys, el paper d'aquests grups ha canviat i cada cop serveixen menys com a institucions ideològiques i més com a proveïdors d'un seguit de serveis i activitats que, d'altra manera, 'correspondria' al govern proveir. D'organitzacions de masses a escala nacional n'hi ha vuit que són pràcticament equivalents a organismes del govern, tant per estructura com per a funcions (Lu 2009: 3). Entre aquestes vuit hi ha la Lliga de la Joventut Comunista (中国共产主义青年团 *Zhongguo Gongchan Zhuyi Qingnian tuan*), la Federació Nacional de Sindicats (中华全国总工会 *Zhonghua Quanguo zong gonghui*) o la Federació Nacional de Dones (中华全国妇女联合会

³ Per a la versió en anglès, <http://www.china.org.cn/english/news/231852.htm>. Els fragments en xinès provenen de http://www.gov.cn/zwqk/2007-11/15/content_806278.htm.

Zhonghua Quanguo funü lianhe hui), fundades el 1922, 1949 i 1949, respectivament. Per a Saich (2011: 214), aquestes organitzacions són:

“a two-edged sword as it provides a mechanism of participation to officially sanctioned groups but makes the formation of autonomous union organizations or women’s organizations impossible. By subjugating sectorial interests to general party policy, the party allows such organizations the autonomy to organize their own activities within a broadly defined framework, and to support the pursuance of legitimate rights of their members in so far as they do not override the commons good, as defined by the party. In return, the party expects unconditional support for its broader political, economic and social programmes.”

Un bon exemple per entendre el funcionament actual de les organitzacions de masses és la Federació Nacional de Dones, que és la única organització nacional per a la defensa dels drets de les dones.⁴ Oficialment els seus objectius són (1) la promoció del progrés de les dones xineses, de totes les nacionalitats i capes socials; (2) la representació de les dones (en les estructures del partit, per exemple); (3) la protecció dels drets i els interessos de les dones, i (4) la promoció de la igualtat entre homes i dones.⁵ La seva estructura és piramidal com la majoria d’organitzacions del partit, amb comitès i delegacions als diferents subnivells de l’administració. Howell (1996: 130) afirma que si es compara la Federació Nacional de Dones amb organitzacions similars a països europeus, queda molt clara la natura organitzativa d’arrel leninista de l’organització xinesa. Si, a Europa, els grups solen treballar des de les bases cap amunt, en el cas xinès, l’organització treballa des de dalt cap a baix, com en el principi de ‘centralisme democràtic’. Cal tenir present que la presidenta de la Federació Nacional de Dones, per exemple, és escollida pel PCX, i no per les integrants de la Federació. Per això, a la pràctica, la Federació actua com un gran ministeri i esdevé, per tant, un pont entre els ‘interessos i les necessitats’ de les dones i el PCX.⁶ Més enllà de mirar de vetllar per què les polítiques públiques reflecteixin les necessitats de les dones xineses, la Federació, per a la qual treballen milers de persones, s’encarrega, per exemple, d’organitzar conferències i tallers, engega campanyes nacionals lligades a la salut de les dones o, fins i tot, publica dues revistes i un diari.

Recentment la representativitat i funcionalitat de les organitzacions de masses ha estat posada en qüestió. D’una banda hi ha la complicada gestió de la tensió entre seguir les directrius del PCX i defensar constantment les necessitats de les dones. A més, però, la

⁴ Totes les dones xineses, del camp i de la ciutat, passen a ser membres de la Federació des del seu naixement.

⁵ Per a una descripció més exacte de les funcions i els estatuts de la Federació, <http://www.women.org.cn/>.

⁶ Durant anys, però, la realitat de la Federació, com la d’altres organitzacions de masses ha estat lleugerament diferent. “The ACWF, like state-sponsored women’s organizations in other Leninist states, has tended to subordinate the strategic and practical interests of women to Party and national priorities. Coupled with the fact that its officials are nominated rather than elected, this has raised doubts about its legitimacy to represent. Moreover its top-down mode of operation has meant that participation has more often than not meant de facto mobilization for the purposes of the Party-state. The monopoly of the right to organize enjoyed by the ACWF has reinforced its governmental rather than popular character and hindered the empowerment of women at grassroots level.” (Howell 1996: 132)

seva rellevància s'ha vist minvada des que han començat a aparèixer per tota la Xina petites entitats que es posicionen al marge de les organitzacions de masses (i que per tant poden no estar sota el control del PCX o de l'estat), i que, podríem dir, són el més semblant que la Xina té a les organitzacions no governamentals (ONG). Aquestes constitueixen la tercera via de participació tolerada i promoguda pel PCX. El concepte d'organització no governamental s'aplica en el context xinès des de fa un parell de dècades i es fa de forma molt extensiva. Això vol dir que tant serveix per catalogar les organitzacions de masses com d'altres entitats més petites. Aquí seguiré la classificació de Lu (2009: 4), que fa servir el terme oficial, '**organitzacions populars**' (民间组织 *minjian zuzhi*), per després dividir-lo en d'altres compartiments més petits. Sota aquesta etiqueta genèrica, doncs, s'agrupen diversos tipus d'organitzacions, que comparteixen a grans trets les mateixes funcions, però que tenen entitat jurídica diferent. Les tres de les quals parlaré (les organitzacions socials, les entitats no comercials i les fundacions) tenen el requeriment comú d'haver-se de registrar amb el Ministeri d'Afers Civils, amb la qual cosa, l'estat es reserva la discreció de legalitzar, o no, les seves activitats. No només estan obligades a registrar-se, sinó que per fer-ho necessiten el suport institucional d'un organisme públic (d'una agència estatal habitualment) que sigui rellevant en l'àmbit en el qual volen desenvolupar la seva activitat. Això vol dir que, una organització que vulgui treballar en la prevenció del VIH, cal que obtingui el permís d'una institució en l'àmbit de la salut, com per exemple el Ministeri de Sanitat. Si no l'obté, no podrà obtenir la llicència. A més a més, es marca el límit d'una organització per àmbit temàtic en cada nivell d'organització territorial. Això vol dir que, per exemple, a la ciutat de Xangai només hi podrà haver una associació de defensa dels animals. D'aquesta manera es blinda algunes de les organitzacions més establertes—com les organitzacions de masses—i se'n preserva l'exclusivitat de representar els col·lectius a nivell nacional.

L'any 2011, el nombre total d'organitzacions populars registrades a la Xina era de 462.000. Les més nombroses són les organitzacions socials (社会团体), que eren, el 2011, unes 255.000 (Huang 2011). L'any 1978, quan es reforma el sector i es relaxen els requeriments per poder operar hi havia comptabilitzades 6.000 organitzacions. I, l'any 2006, s'havia arribat a les 186.000 (Lu 2007: 3). Si les classifiquem per quantitat, el segon tipus d'organitzacions populars són les entitats no comercials (民办非企业单位), que eren, també l'any 2011, unes 204.000. Per últim hi ha les fundacions, unes 2.600. Seguint les definicions que fa Lu, podem dir que:

“social organizations are (...) non-profit organizations which are formed voluntarily by Chinese citizens in order to realize the shared objectives of their members and which carry out activities according to their charters. (...) Private non-enterprise units are defined as non-profit social service organizations which are set up by enterprises, service units, social organizations, other social forces or individual citizens using non-state asset. [Foundation are] non-profit legal entities that employ assets donated by actual persons, legal entities or other organizations for the purpose of engaging in public benefit activities.” (Lu 2009: 3)

La principal diferència entre les organitzacions socials i les entitats no comercials és que les primeres s'organitzen a través d'un sistema de membres, i les segones no ho fan. Tampoc no tenen membres les fundacions. Si deixem de banda la terminologia i les petites diferències, el que resulta més interessant a comentar és el paper que juguen aquestes organitzacions a la Xina, quins són els seus principals àmbits d'actuació i quina relació tenen amb el PCX. Per entendre el paper que juguen les organitzacions socials hem de tenir presents que els múltiples processos de reforma dels darrers anys han creat buits en alguns àmbits, uns buits que l'estat no és capaç d'omplir o, simplement, no té intenció d'omplir. I és, precisament, en aquests espais on s'hi han instal·lat les organitzacions socials. Algunes operen amb més autonomia que d'altres, però en tots els casos s'esforcen per ampliar el seu marge de maniobra i així poder representar millor els interessos de l'organització i influir, d'una manera o d'una altra, en el procés de presa de decisions. Cada cop més el seu èxit es veu en la capacitat d'influir en l'agenda de debat públic. Per exemple, algunes organitzacions que treballen en la defensa del medi ambient, han aconseguit portar l'atenció a la contaminació dels rius o als riscos per a la salut que suposen algunes fàbriques.⁷ Un cop els temes apareixen en públic—i moltes vegades gràcies a l'altaveu que suposen els mitjans de comunicació—s'aconsegueix, en algunes ocasions, poder arribar a influir en el procés legislatiu.⁸

No en tots els àmbits és possible arribar a repercutir en l'agenda pública. Les organitzacions socials que volen treballar en la defensa dels drets humans, per posar un exemple, ho tenen molt més difícil, primer de ser registrades i, segon, de poder fer-se sentir. Els sectors on hi ha més marge, com explica Chen Jie (2006), són els que es consideren menys perillosos potencialment, com poden ser el desenvolupament econòmic, la igualtat de gènere, la violència masclista, el medi ambient, els treballadors immigrants, la infància, l'assistència als minusvàlids i la protecció dels animals. En gairebé tots aquests casos, les organitzacions tenen un paper similar al de les ONG d'altres països: sensibilitzen la població, treballen en l'educació, milloren la formació, o proveeixen els serveis que l'administració no proveeix. Això pot ser, des de fer-se càrrec de malalts o de gent gran, fins a proporcionar anticonceptius entre els (les) professionals del sexe. La capacitat d'actuació relativament al marge del control de l'estat és una de les característiques més rellevants en l'evolució de les organitzacions socials a la Xina, com explica Qiusha Ma (2006: 2):

“It is true that Chinese NGOs have a long way to go to achieve autonomy on political matters; yet, the degree of autonomy they have gradually obtained during the past twenty-odd years is one of the most meaningful changes in China's institutional landscape. The key issue to our understanding of Chinese NGOs is not

⁷ Una història d'èxit és l'ONG Friends of Nature, la més antiga que hi ha a la Xina. El documental 'Hopeful' repassa la història. El vídeo està disponible a <http://vimeo.com/51270366#>.

⁸ En alguns casos, però, les organitzacions es troben amb què si les autoritats locals o provincials desaproven les seves activitats es pot limitar bruscament el seu marge de maniobra. Hi ha un procés constant de prova i error, per saber fins a on es pot avançar.

whether they are still closely aligned with the government, but whether they carry out missions and roles that differ from those of state institutions.”

D'organitzacions populars n'hi ha que són impulsades des de la societat civil i d'altres que són impulsades per agències del PCX o l'Estat. De fet, tornant a la terminologia, Lu (2009: 5) ens remarca que entre els professionals del tercer sector a la Xina és habitual diferenciar entre les organitzacions socials impulsades oficialment (官办 *guanban*) i les que són impulsades de forma popular (民办 *minban*). Uns altres termes habituals són 自上而下 (*zi shang er xia*), és a dir 'de dalt a baix', per a parlar de les organitzacions creades per òrgans del PCX o de l'estat i de 自下而上 (*zi xia er shang*), és a dir, 'de baix a dalt' en referència a les ONG que sorgeixen al marge de les administracions o del partit. La majoria d'organitzacions les porten residents de les grans ciutats, que s'erigeixen en representants dels grups per als quals 'treballen' (immigrants, prostitutes, malalts mentals...). Tot i que rebin la denominació d'organitzacions 'de baix a dalt' moltes d'aquestes organitzacions no han nascut des d'un moviment de base o des de l'organització comunal, i són més aviat fruit del lideratge d'un individu.

La participació canalitzada a través d'organitzacions i partits polítics autoritzats és, des dels ulls dels demòcrates liberals, una pírrica victòria de la democràcia a la Xina. L'anàlisi des d'una perspectiva evolutiva, com ja he apuntat abans, és molt més optimista. Els espais per a la interacció entre una emergent societat civil xinesa i les institucions són avui molt més grans que fa només unes dècades. Els importants progressos en les relacions entre la societat i l'estat a la Xina, no els trobem, en canvi, en allò que els demòcrates consideren l'essència: la celebració d'eleccions lliures. Fa més de dues dècades que es van celebrar les primeres eleccions en l'àmbit local a la Xina i, des d'aleshores, hi ha hagut ben pocs canvis. Per acabar aquest apartat sobre la participació política tolerada des Pequín em centraré, de forma breu, en les eleccions dels representats per als comitès locals (村民委员会 *cunmin weiyuanhui*) en l'àmbit rural que se celebren des de 1987. Són eleccions per sufragi universal, les úniques que es fan de forma oberta al país. Abans d'entrar en detall sobre aquestes eleccions cal fer, primer, una parada en **l'organització del territori més enllà del centre**.

Des de l'any 2008, més de la meitat de la població xinesa ja no viu en l'àmbit rural, sinó que ho fan en espais urbans. El canvi és destacable, però encara hi ha 600 milions de xinesos (més que la població de tota la Unió Europea) que viuen al camp. Els habitants d'aquestes zones rural són una població heterogènia, que tenen condicions de vida molt diferents. Com més a prop de la costa, generalment, millors són les seves condicions econòmiques però més precària és la relació amb l'entorn, el medi. En canvi, a l'oest del país, on es concentren algunes de les bosses de pobresa més clares, la situació de la població és completament diferent. No obstant les diferències en estil i qualitat de vida que hi ha dins de l'àmbit rural, és possible parlar de població 'rural'. Per a l'aplicació d'aquesta etiqueta se segueixen principalment criteris administratius. Ja sabem que la Xina té cinc nivells de l'administració: el nacional, el nivell provincial, el nivell de prefectures, el nivell de districte i el nivell cantonal. Per sota queda el nivell local, però

en aquest cas no queda recollit a la Constitució de 1982 com a unitat administrativa, sinó com a unitat d'autogestió, com explicaré a continuació. Per a cada un dels cinc nivells de l'administració hi ha diferents 'tipus' de divisions administratives. L'organització del territori a la Xina és complexa i la **Taula 1** intenta posar ordre als diferents nivells d'organització del territori, la nomenclatura i les equivalències.

Taula 1. Organització territorial de la Xina

<i>Nivell de l'administració</i>	<i>Tipus (quantitat) de divisions administratives</i>
1. Nivell provincial 省级行政区 (34 divisions)	22 Províncies (省); ⁹ 5 Regions Autònomes (自治区); 4 Municipalitats (直辖市) i 2 Regions Administratives Especials (特别行政区).
2. Nivell de prefectura 地级行政区 (333 divisions)	17 Prefectures (地区); 283 Ciutats amb rang de prefectura (地级市); 30 Prefectures Autònomes (自治州); 3 Lligues (盟)
3. Nivell de districte 县级行政区 (2.858 divisions)	1.464 Comptats (县); 855 Districtes (市辖区); 367 Ciutats amb rang de comptat (县级市); 117 Comtats Autònoms (自治县); 49 Banderes (旗); 3 Banderes Autònomes (自治旗); 3 Districtes especials (特区); 1 Àrea forestal (林区)
4. Nivell de cantó 乡级行政区 (40.859 divisions)	19.141 Pobles (镇); 14.646 Poblats (乡); 6.686 Subdistrictes (街道办事处); 1.908 Poblats Ètnics (民族乡); 181 Sumu (苏木); 2 Oficines Públiques de Districte (区公所); 1 Sumu ètnic (民族苏木)
5. Nivell local (municipal) 村级自治组织	604.285 Comitès locals (村民委员会); 83.413 Comitès de barri (社区居民委员会) ¹⁰

Font: 2012 China Statistical Yearbook

Posaré alguns exemples per intentar ordenar la gran quantitat de divisions i subdivisions. Començaré per l'àmbit rural. Posem per cas, la província de Hubei, al vell mig del país, per on passa el riu Iang-tsè. Per sota del nivell provincial, a Hubei hi ha 13 (12 són

⁹ Oficialment són 23, perquè Pequín considera Taiwan una província de la Xina.

¹⁰ Amb el procés d'urbanització de la Xina, el nombre de comitès locals ha anat reduint-se, al mateix temps que ha augmentat la xifra de comitès de barri. L'any 2005 hi havia 79.947 comitès de barri, pels 83.4313 de l'any 2008. En aquest temps, el nombre de comitès locals ha baixat de 629.079, a 604.285.

ciutats amb rang de prefectura i 1 prefectura autònoma), que pertanyen administrativament al nivell de prefectura. Aquestes 13 divisions es divideixen, al seu temps, en 102 àrees més petites que pertanyen al nivell de districte (38 districtes, 24 ciutats amb rang de comptat, 37 comptats, 2 comptats autònoms i una àrea forestal). Les 102 divisions en el nivell de districte es subdivideixen en 1.234 divisions en el nivell de cantó (737 pobles o cantons, 215 poblats, 9 pobles ètnics i 273 subdistrictes). Finalment, els pobles i poblats es divideixen en 25.676 vil·les, que pertanyen al nivell local.¹¹ Cada vil·la està integrada, aproximadament, per entre 1.000 i 2.000 persones. Agafem un cas concret i fem el camí, al revés, des del nivell més baix de l'administració territorial al superior. La vil·la de Baiwan (白湾村) [nivell local], pertany al poble de Xiqiuwan (溪丘湾乡) [nivell de cantó], que pertany al districte de Badong (巴东县) [nivell de districte], que és a la prefectura autònoma d'Enshi (恩施州) [nivell de prefectura] de la província de Hubei (湖北省) [nivell provincial].

Els nivells provincial, de districte i cantonal reproduïxen les estructures d'organització política centrals. Per tany, hi ha assemblees populars a les províncies, les regions autònomes, les municipalitats, les prefectures autònomes, els comptats, els comptats autònoms, les ciutats, els districtes municipals, els pobles, els pobles ètnics i els poblats. Els integrants de les assemblees populars del nivell cantonal són escollides de forma directa. La resta, ho són de forma indirecta (Kennedy 2010: 241). L'existència de les assemblees populars serveix com a eix vertebrador de l'administració i tenen, dins el nivell administratiu al qual pertanyen, la potestat de crear normes i reglamentacions i d'escollir els integrants del govern dins del seu nivell d'administració. Així, l'Assemblea Popular Provincial de Hubei 'escull' els integrants del Govern Popular de Hubei. Cal posar entre cometes el terme 'escollir', perquè, com passa en l'administració central, tal i com he explicat anteriorment, el PCX juga un paper molt destacat en l'elecció dels integrants de l'executiu. De fet, la presència del partit en tots els nivells, des de la província fins a les vil·les, és considerable. El PCX és present través dels comitès de partit de província, de prefectura, de ciutat, de poble, de vil·la... En tots els casos existeix un secretari del PCX que respon davant del comitè del PCX del nivell superior. Si tornem a la vil·la de Baiwan, el secretari del PCX d'aquesta vil·la, depèn del comitè del PCX a Xiqiuwan, que al seu temps depèn del comitè del PCX al districte de Badong i, així, fins arribar al comitè del PCX de Hubei.

Formalment l'administració, que està sota la supervisió del Consell d'Estat a Pequín, arriba fins al nivell cantonal. Això vol dir que l'organització de les vil·les en queda al marge i, de fet, la Constitució de 1982 deixa clar que aquestes unitats territorials hauran de ser autogestionades. La Carta Magna va eliminar tota referència a les comunes, la unitat administrativa més important per sota dels comptats des de l'any 1958, quan Mao va accelerar el procés de transició vers el comunisme. Amb la supressió de les comunes, es recuperen els noms de poble, poblat i vil·la que havien existit abans de 1958 i es fa necessari replantejar la forma de gestió de l'àmbit rural.

¹¹ Les dades provenen del 2012 *China Statistical Yearbook* i de Chen (2012).

“Market reforms and the abolition of the people’s commune system eroded the political authority of local cadres, who, in the Maoist era, had control over the rural economic and social life, and fundamentally altered cadre-villager relations. While the leaders’ control over basic resources and activities has diminished, villagers’ participation in political affairs has increased.” (Kennedy 2010: 225)

És en aquest context que apareixen **les eleccions als comitès locals** a partir de l’any 1987. Tal com explica Kennedy, la instauració d’aquestes eleccions es va fer en resposta a la necessitat d’introduir algun tipus d’organització formal per a la gestió de l’àmbit rural, un cop els sistemes comunals van desaparèixer. Es creia que seria important donar un cert grau d’autonomia a l’àmbit rural i que, aquesta autonomia, hauria de contribuir a una millor gestió del territori i dels recursos Saich (2011: 225). A través de la descentralització del control de l’àmbit rural, els propis habitants de les vil·les s’encarregarien de destituir—un dels poders que tenen els comitès—aquells més corruptes. Les primeres referències als comitès locals apareixen ja a la Constitució de 1982, tot i que se’n fa una descripció el suficientment neutre per a deixar marge a la interpretació:

“The residents’ committees and villagers’ committees established among urban and rural residents on the basis of their place of residence are mass organizations of self-management at the grass-roots level. The chairman, vice-chairmen and members of each residents’ or villagers’ committee are elected by the residents. The relationship between the residents’ and villagers’ committees and the grass-roots organs of state power is prescribed by law. The residents’ and villagers’ committees establish committees for people’s mediation, public security, public health and other matters in order to manage public affairs and social services in their areas, mediate civil disputes, help maintain public order and convey residents’ opinions and demands and make suggestions to the people’s government.” (Art. 111)

“城市和农村按居民居住地区设立的居民委员会或者村民委员会是基层群众性自治组织。居民委员会、村民委员会的主任、副主任和委员由居民选举。居民委员会、村民委员会同基层政权的相互关系由法律规定。居民委员会、村民委员会设人民调解、治安保卫、公共卫生等委员会，办理本居住地区的公共事务和公益事业，调解民间纠纷，协助维护社会治安，并且向人民政府反映群众的意见、要求和提出建议。”

Com a complement d’allò que recull la Constitució sobre els comitès locals, l’any 1987 va entrar en vigor una primera versió de la Llei Orgànica sobre els Comitès Locals de la RPX (中华人民共和国村民委员会组织法), que va ser modificada i ampliada l’any 1998.¹² El text estipula que cada un dels comitès locals ha d’estar integrat, com a mínim, per tres persones i no pot superar els set. Els mandats són de tres anys i no hi ha un límit

¹² Per al text en anglès de la llei, <http://www.china.org.cn/english/government/207279.htm>. Per a la versió en xinès, http://www.china.com.cn/policy/txt/2010-10/29/content_21226000.htm.

màxim de mandats consecutius. Normalment sempre hi ha entre els integrants del comitè local una dona, com a mínim, que s'encarrega de qüestions de planificació familiar i de salut reproductiva (Kennedy 2010: 229). L'any 2008, el nombre total de dones dins dels comitès locals era lleugerament superior al 21% (China Statistical Yearbook 2012: 3). Entre les funcions que s'atribueix als comitès, hi ha la de recollir els impostos, dissenyar els pressupostos, gestionar béns públics i serveis, resolució de conflictes i ordre públic. En l'elecció dels integrants del comitè hi poden participar totes les persones majors de 18 anys que estan registrades en aquella vil·la. Això deixa fora, per tant, els immigrants d'altres indrets del país. A les eleccions també s'hi pot presentar qualsevol habitant de la vil·la, sigui o no sigui afiliat al PCX. Dels 2,3 milions d'integrants de comitès locals l'any 2008, més de la meitat pertanyien al PCX. En concret eren el 58,7%. És, per tant, força habitual que el secretari del PCX d'una vil·la també exerceixi com a president del comitè local. En general és habitual que el partit intenti influir en els afers de les vil·les i, aquells que no són integrants del PCX i que guanyen les eleccions són convidats a entrar a formar-hi part. La 'qualitat democràtica' d'aquests processos electorals és molt dispar: hi ha vil·les on funcionen de forma molt oberta i transparent i, d'altres, on les eleccions es fan sota pressions i compra de vots.¹³ Allà on funcionen, en general, els residents se senten més legitimats i amb més capacitat de demanar responsabilitats a aquells que els manen.

L'èxit del procés d'elecció dels comitès locals en algunes parts del país va fer que, l'any 19XX, s'experimentés amb la possibilitat d'ampliar les eleccions directes a nivells superiors de la jerarquia administrativa, començant pel nivell cantonal. El mes de desembre de 1998, el poble de Buyun, del districte de Shizong, a la ciutat de Suining, a la província de Sichuan, va celebrar eleccions per escollir el nou cap del poblat (l'alcalde). L'elecció es va celebrar sense problemes i el guanyador, Tan Xiaoqiu, va convertir-se en el primer (i per ara últim) càrrec de l'administració cantonal escollit de forma directa.

“Tan Xiaoqiu, the head of Buyun township elected in late 1998, managed to fulfill his pledges made in the electoral campaign. He therefore won the praise of the people in Buyun who certainly supported the electoral innovation. Tan was aware that as the first directly elected township head in the People's Republic of China, he would continue to attract a lot of media attention; and this awareness as well as his sense of pride had been strong motivations for his good performance.” (Cheng 2001: 131)

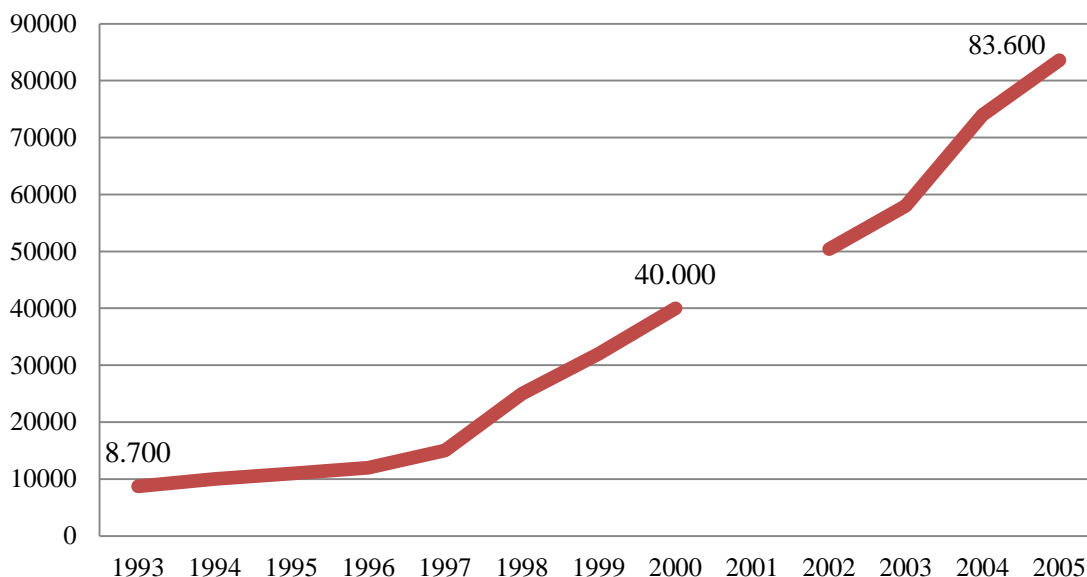
Des de Pequín es va posar fre de forma immediata a l'experiment democràtic de Buyun, tot fent servir l'argument que l'elecció del cap del poble correspon, segon indica la Constitució, als representants de l'assemblea popular i no al poble en el seu conjunt.

¹³ Les diferències en cada un dels processos electorals poden ser molt grans. En moltes vil·les les votacions no són secretes, sinó que es fan a mà alçada o a través d'altres procediments. Poden sorgir, també, d'altres complicacions en la fase de presentació de candidatures.

b. Les expressions de dissidència. Activisme polític.

Més enllà dels espais tolerats per a la participació política i l'expressió d'idees—sempre dins de l'ortodòxia del partit—hi ha un univers d'organitzacions i individus que, insatisfets amb l'espai de llibertats que proporciona el sistema, en demanen més. Aquestes expressions de disconformitat s'expressen, a vegades, de forma col·lectiva, en algunes de les milers i milers de manifestacions que cada any es produeixen a la Xina. D'altres s'expressen des de la individualitat. Tots dos tipus de casos posen a la llum que, malgrat l'aparença d'unitat ideològica que mira de mostrar el PCX, hi ha veus al país que tenen opinions força diferents, que volen fer-se sentir, tot i que no se'ls deixi fer-ho. En aquesta part del temari analitzaré l'augment en el nombre de protestes a gran escala que hi ha hagut a la Xina en les darreres dues dècades i m'aturaré, també, a explicar alguns dels casos recents d'activisme polític. Veurem que és especialment en l'àmbit rural, el més allunyat del control polític de Zongnanhai, on són més habituals les expressions de descontentament i, també, les de dissidència.¹⁴ Hi ha un lligam estret entre l'activisme polític i el sorgiment de nous mitjans de comunicació, per això, quan més endavant em refereixi al paper que tenen en l'àmbit de la política les noves tecnologies de la informació, faré referència a alguns dels casos que presento a partir d'ara.

Gràfic 1. Incidents 'massius' a la Xina

(Keidel 2006)

El nombre de protestes als carrers no ha deixat d'augmentar a la Xina des dels anys vuitanta, fins i tot després de l'impacte en les llibertats que van significar les protestes

¹⁴ En qualsevol cas el nombre de persones involucrades en protestes, sobre el total de la població és baix. Kennedy (2010: 246) parla que només el 0,4% de la població xinesa en l'àmbit rural va participar l'any 2004 de les protestes.

d'estudiants de 1989. Si fem cas a les estadístiques que apareixen al **Gràfic 1**, veurem que de mitjana hi ha cada dia, en algun indret de la Xina, algun tipus de protesta amb, com a mínim, més d'un centenar de participants. Entre els anys 1993 i 2005 van augmentar de 8.700 fins a 83.000 (Kiedel 2006: 3) el nombre d'allò que oficialment en xinès es coneix com a '**incidents massius**' (群体性事件 *qunti xing shijian*). Això es tradueix en un augment, de mitjana, del 20% cada any. Es tracta de dades aportades pel Ministeri de Seguretat Pública.¹⁵ L'observació d'aquestes xifres s'ha de fer amb especial cautela, perquè les definicions del concepte 'incident massiu' han anat canviant amb el temps i això fa que una comparació freda de les dades sigui poc vàlida. A més a més, les dades han estat utilitzades de forma intencionada en funció de l'argument que es vulgui transmetre quan es parla de descontentament social a la Xina. Així, els que volen insinuar que el sistema polític xinès viu en una inestabilitat més o menys permanent assenyalen l'increment considerable de les xifres en els darrers anys i especulen amb què es podria estar superant, avui en dia, les 100.000 protestes cada any (Freeman 2010).

El Ministeri de Seguretat Pública, des de l'any 2004, ha canviat la forma de comptar els 'incidents massius' ampliant enormement allò que s'hi pot incloure (des d'orgies a màfies o sales de joc il·legals, passant per baralles al carrer o manifestacions), amb la qual cosa queda diluïda en la xifra del conjunt, la part concreta que ocupen els actes de protesta politicoeconòmica. La validesa d'aquestes dades, per tant, pot ser posada en dubte, però allò que sembla irrefutable és el fet que cada cop és més evident que els xinesos tenen la necessitat d'expressar en públic el seu descontentament, pels motius que siguin, i que més endavant exposaré. Aquest increment en el nombre de manifestacions (algunes violentes, però moltes no), Saich (2011: 232) l'atribueix a la naturalesa restrictiva del sistema polític xinès.

“The government’s approach encourages people to be unruly as the political system lacks effective channels for citizens to express genuine grievance. Given that the origins of most social unrest lie with the illegal actions of local governments or those with powerful connections, citizens are unlikely to receive redress through official channels that are controlled by the local party bureaucracy. This drives citizens to extra-legal means such as demonstrations and strikes.”

Com s'apunta al paràgraf anterior, la immensa majoria de les protestes que es veuen regularment a la Xina van dirigides contra els governs locals i són principalment d'arrel econòmica, ja sigui per desavinences en l'entorn laboral o, per exemple, per l'expropiació de terres. Tong i Lei (2010: 491) presenten estadístiques sobre els motius darrera les protestes que hi ha hagut entre els anys 2003 i 2009.¹⁶ Prenen una mostra reduïda i només es fixen en aquells 'incidents massius' amb una participació

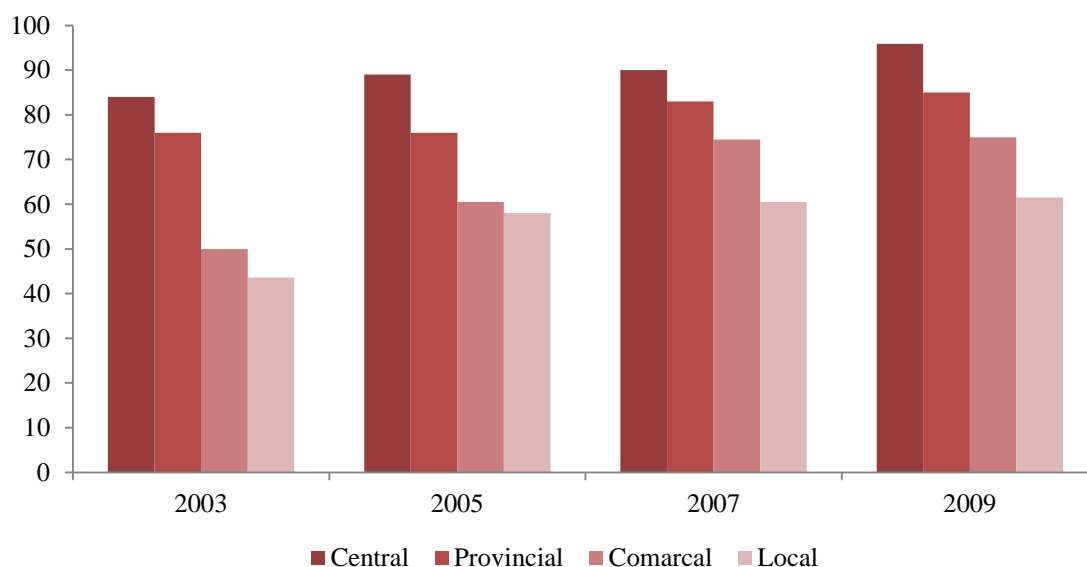
¹⁵ No hi ha dades oficials per a l'any 2001.

¹⁶ Els autors també proporcionen dades de distribució geogràfica i assenyalen Guangdong com la província on més incidents es registren, molt probablement perquè també es tracta d'una de les províncies més industrialitzades del país (i la més poblada) i on més incidents lligats a conflictes laborals.

considerable de persones (més de 500 persones) i dels quals es té constància.¹⁷ La gran majoria de les protestes estudiades per Tong i Lei són disputes laborals, de les quals, prop del 60% són protagonitzades per treballadors d'empreses de titularitat pública i un 40% per empreses de titularitat privada. Són igualment significatives les protestes per conflictes lligats a la propietat de la terra o les expropiacions (cases, pisos, terrenys de cultiu...) sense compensació. Les qüestions mediambientals apareixen en quart lloc. També són entre els motius de protesta la corrupció, els conflictes ètnics i les protestes estudiantils. La segona posició en la llista de Tong i Lei és per a incidents massius en forma de disturbis, és a dir, protestes de caire violent que no tenen una arrel ni política, ni econòmica ni, molt sovint, social. Més endavant presentaré alguns exemples concrets per mirar d'exemplificar en què consisteix cada una d'aquestes categories. Abans, però, cal deixar clar que gairebé totes les protestes tenen un element en comú: no van dirigides en contra del sistema en el seu conjunt—i per tant tampoc contra el govern central o el PCX a Pequín—sinó que tenen un abast geogràfic molt més limitat.

“These social disturbances do *not* threaten the central government or the Chinese Communist Party (CCP). Most incidents of rural resistance tend to be directed toward local government officials rather than the central authorities. [...] This has created a contradiction of rural unrest that has a relatively high level of support for the central leadership.” (Kennedy 2010: 225)

Gràfic 2. Grau de satisfacció de la població xinesa amb l'administració

Aquesta insatisfacció amb les administracions locals queda confirmat per les dades que presenta Saich (2011: 148) referents a una enquesta de satisfacció dels xinesos amb els governants en diferents estrats de l'administració i que recullo al **Gràfic 2**. El més

¹⁷ Caldria dir que, d'aquests milers de protestes, moltes passen desapercebudes, perquè són apagades per les autoritats policials o, simplement, perquè no són recollides pels mitjans de comunicació o les xarxes socials.

rellevant de l'enquesta, elaborada pel mateix autor, és que les quotes d'acceptació del govern central entre la població són elevadíssimes, molt que les de la majoria de països europeus, per posar un exemple.¹⁸ En canvi, com més s'acosta l'administració al ciutadà més creix el descontentament.

La **desconfiança de la població vers l'administració que li és més propera** és un problema difícil d'afrontar des de Pequín i, al mateix temps, preocupant. Per això, són benvinguts tots els mecanismes per a poder fer front a una situació que, descontrolada, pot tenir un considerable impacte en l'estabilitat social i política del país. Ja hem vist que a la Xina actual les ONG tenen una participació cada cop més gran en proveir serveis que les administracions no proporcionen i que, a més, fan aflorar a la llum de l'opinió pública abusos i excessos dels funcionaris en els nivells més baixos de l'administració. De la mateixa manera, aquelles protestes col·lectives que posen al descobert situacions potencialment desestabilitzadores (corrupció generalitzada, abusos policials, grans problemes mediambientals...) són, generalment, 'benvingudes' pel PCX. La impossibilitat d'exercir un control polític a pobles, districtes i comptats de dalt a baix (és a dir des del centre del poder polític fins a la base del sistema) ha fet que es toleri en certa mesura un control des de les bases, sempre que aquest control no suposi una amenaça per al conjunt del sistema.¹⁹

“Socioeconomic protests are rarely system-threatening and the political system in China is capable of making self-adjustment and responding to socioeconomic problems. The central government will do well to capitalize on the frequency and scale of social protests as an effective performance indicator to keep the local governments on their toes and press for improving governance, reducing corruption, and perfecting crisis management. Beijing could step in as the arbitrator if social protests became uncontrollable to further strengthen its legitimacy.” (Tong & Lei 2010: 499)

Com he dit, les preocupacions dels que protesten solen ser més aviat materials: les pensions, els salaris, la propietat de terres, els acomiadaments... Per a poder resoldre els problemes generats per aquest tipus de situacions—l·ligades als abusos dels funcionaris locals o de la mala gestió de les autoritats locals—els que protesten fan una crida a les autoritats centrals, el PCX i el govern, per què els donin solucions. Per tant, si des del centre de poder es dona resposta satisfactòria a les demandes, les protestes, reforcen més que no debiliten els fonaments sobre els quals operen els actors que ocupen el centre del sistema. En d'altres paraules, quan les manifestacions són resoltes des de Pequín (o des dels governs provincials) de forma favorable als manifestants, els líders polítics s'erigeixen en 'salvadors' del poble davant dels abusos dels 'culpables', que són els gestors, els empresaris, els buròcrates o els polítics de l'àmbit local. L'observació

¹⁸ Un 66% dels alemanys deien, el 2012, aprovar la gestió d'Angela Merkel (Wiesmann 2012). Només un 36% dels francesos aprovaven la gestió del president François Hollande en una enquesta a finals de 2012 (Reuters 2012).

¹⁹ Per a una explicació més detallada d'aquest argument, Perry (2002).

d'alguns casos concrets de protestes ajudaran a entendre millor com es manifesta el descontentament social, creixent i disruptiu, però no contrari al sistema en el seu conjunt. També ens ajudaran a copsar les estratègies emprades des de Pequín davant diferents tipus de protestes.

En general, cal insistir, Pequín té una actitud 'tolerant' amb la majoria de protestes, perquè actuen, en certa mesura, de contrapès davant els possibles abusos de poder de les autoritats locals. Algunes de les protestes, de fet, no només són tolerades sinó que són aparentment promogudes, com poden ser les concentracions antijaponeses que hi va haver l'any 2012 a diferents ciutats del país després que el Japó comprés tres illots per als quals la Xina i el Japó s'enfronten des de fa anys (illes Senkaku/Diaoyu).²⁰ De protestes antijaponeses ja n'hi va haver l'any 2005, aleshores, per una polèmica sobre els continguts d'alguns llibres de texts d'història al Japó. La pregunta sembla ser, no usa mai Pequín la força contra els manifestants? La resposta és que sí l'usa, en aquells casos en què les manifestacions se surten de mare i, més encara, quan el motiu de la protesta pren un caire polític. Aquest és el cas de les **manifestacions al Tibet (2008) o a Xinjiang (2009)**, quan les forces policials van emprar la violència de forma contundent, com també la van utilitzar bona part dels manifestants. Les protestes a Xinjiang de 2009, un territori on la majoria de la població és d'ètnia uigur i de religió musulmana, representen l'episodi de violència ètnica més gran de la Xina moderna amb més de 180 morts (en tots els bàndols) i més de 1.000 ferits (Starr 2011: 200). L'origen de la protesta va ser una baralla en una fàbrica de la província de Guangdong i en el qual van estar involucrats treballadors d'ètnia han i d'ètnia uigur. La notícia dels fets, i de la mort de dos uigurs en les protestes, van arribar ràpid a Xinjiang, on van començar les protestes i els enfrontaments entre els uigurs i la policia i, més endavant entre els han i els uigur. Més de 20.000 policies van ser desplegats en el territori i 12 uigurs van ser condemnats a mort per les protestes que Pequín va relacionar amb organitzacions independentistes (Bovingdon 2010: 349). Per a alguns uigurs, com en el cas tibetà, la manifestació era una possibilitat d'expressar el descontentament amb la relació que s'ha establert en els darrers anys entre la majoria han i les minories ètniques.²¹ Les protestes de Lhasa, poc abans dels Jocs Olímpics, i sota la mirada atenta de mig món van congrega milers de persones, molts dels quals monjos. En els enfrontaments a tres bandes (policia, tibetans i han) hi van morir al menys una vintena de persones (Barnett 2010: 330).

Protestes com les del Tibet o Xinjiang, d'arrel ètnica, a vegades amb un esperit rupturista o secessionista, i on s'aglutinen múltiples percepcions de greuge i de discriminació, són de les més desestabilitzadores. També tenen un poder força desestabilitzador, per la seva imprevisibilitat, els 'incidents massius' que Tong i Lei

²⁰ Les protestes van ser inusualment violentes, però no per això violentament reprimides. *The Economist* posa en context aquestes protestes, <http://www.economist.com/blogs/analects/2012/09/anti-japan-protests>. Una recull fotogràfic de les protestes, està disponible al web de *The Atlantic* <http://www.theatlantic.com/infocus/2012/09/anti-japan-protests-in-china/100370/>

²¹ Potser caldria fer èmfasi en què, si bé uigurs i tibetans són minories ètniques en el conjunt de la Xina, són majoria en l'espai geogràfic de les seves Regions Autònomes Especials.

qualifiquen **d'aldarulls o disturbis (*disturbances*)** i que defineixen com incidents massius en què la majoria de participants no tenen un interès directe, però que sí tenen interès en pertorbar l'ordre públic (2010: 494). Hi ha dos casos paradigmàtics en aquest sentit, un és al comptat de Weng'an, a la província de Guizhou (2008) i l'altre a Shishou a la província de Hubei (2009). A Weng'an l'origen de les protestes va ser la mort d'una jove, trobada ofegada en un riu. La policia va assegurar que s'havia suïcidat però la família va assegurar que havia estat violada pels familiars d'un funcionari local. En el moment àlgid dels fets fins a 30.000 persones sembla que s'haurien congregat davant la seu del comitè del PCX, que va ser cremada, per protestar pel que creien era una conxorxa per tapar el cas de violació (Elegant 2008). Sense arribar mai a esclarir el cas de possible violació, des del govern provincial sí que es va acceptar que, part de la raó de les protestes, era el descontentament de la població amb la gestió secretari del PCX a Weng'an i dels abusos de la policia en general. Tots dos van ser apartats del càrrec. També es van practicar diverses detencions i, part de la responsabilitat dels fets es va atribuir a bandes de criminals organitzats. A la ciutat de Shishou, les protestes també es van originar per la falta de confiança de la població en la versió de la policia arran de la mort d'un jove cuiner; la versió oficial, el suïcidi i la versió de la família, un crim. Les xifres d'aquesta protesta van des de 10.000 participants fins a més de 50.000 (en una ciutat amb uns 650.000 habitants). A Shishou es van desplegar milers de policies, uns 10.000 (Moore 2009) i, a diferència de Weng'an on els mitjans de comunicació van debatre 'obertament' el cas, a Shishou la informació va ser escassa. Això va portar a que s'escampessin ràpidament els rumors, com en d'altres casos de protestes recents. Fins i tot, el principal diari del país, el *Renmin Ribao*, denunciava la manca d'informació en aquest cas, com un agreujant:

“La mort d'un jove cuiner a la ciutat de Shishou a la província de Hubei ha fet aflorar els rumors i ha portat al conflicte. En comparació amb d'altres incidents massius del passat, els fets de Shishou són més complexos, però el rerefons ja és conegut. Durant la reunió d'aquest any de l'Assemblea Popular Nacional, el secretari provincial del partit a Guizhou, Shi Zhongyuan, va dir, en parlar de l'incident de Weng'an, que en un primer moment hi havia a la xarxa molt rumors. Però, amb la difusió de la veritat a través dels mitjans, les preguntes que la gent tenia van ser contestades. Adherir-se a la transparència informativa, va ser la principal raó per acabar amb les protestes de Weng'an. [...] El cas de Shishou és similar pel fet que hi va haver una mort no natural, que les explicacions de la policia no van convèncer la família del mort i que la població va expressar múltiples dubtes. Durant, aproximadament, 80 hores, el govern no va emetre cap comunitat de premsa, mentre que els internautes van publicar i buscar informació a través de mitjans informals.”

湖北石首市一名酒店青年厨师的命案，在种种传言的发酵下酿成冲突。与此前发生的一些群体性事件相比，石首的局面更为复杂，但背景似曾相识。今年两会期间，贵州省委书记石宗源在总结瓮安事件时说，瓮安事件发生之初，网上有许多谣言。但是通过媒体披露事件真相后，群众的质疑得到了回应。坚持信息透明是迅速平息瓮安事件的最重要原因。石首案的起因同样是一起非正常死亡案，面对诸多疑问，警方的解释未能成功说服死者家属和公众。

在长达约 80 个小时内，一方面是政府的新闻发布语焉不详；一方面是网友借助非正式媒体发布信息、探寻真相。²²

A Shishou i a Weng'an, la mort en circumstàncies poc clares de dues persones va ser, simplement, l'espurna que va fer encendre les protestes. Això va ser així perquè entre la població ja hi havia suficient descontentament, ja fos pels abusos reiterats de la burocràcia local, del partit o de les forces de l'ordre. De motius per a sortir al carrer no en faltaven, només calia esperar el moment per fer-ho.

Els casos de protestes a gran escala com els de Weng'an i Shishou han anat augmentant en els últims anys, però segueixen sense ser, ni de lluny, la majoria. Com explicava abans, són **les manifestacions per conflictes laborals o econòmics** les que representen la major part dels 'incidents massius' a l'actualitat. Algunes tenen a veure amb demandes d'incrementos salarials, com les que hi va haver l'any 2010 a la planta de l'empresa taiwanesa Foxconn a la ciutat de Taiyuan, on es fabriquen models de telèfon de la marca Apple o a una planta de producció de peces per a la japonesa Honda (Economist 2010). D'altres estan relacionades, simplement, amb les condicions de treball, molt sovint precàries. Saich (2011: 223) explica que existeixen mecanismes 'legals' a través dels quals els treballadors poden canalitzar les seves demandes laborals. Algunes són 'legítimes' en tant que són canalitzades a través dels congressos de representació dels treballadors que operen en cada una de les empreses de titularitat pública.²³ Aquests congressos tenien com a funció, sobre el paper, dirigir les fàbriques i supervisar la feina dels quadres de partit i de l'administració. A la pràctica avui en dia no tenen capacitat real de decisió en la majoria de qüestions empresarials i funcionen més aviat com a 'representants' dels treballadors, tot i que no són sindicats. L'únic sindicat possible és el que està dins de la Federació Nacional de Treballadors, una de les vuit grans organitzacions de masses de les quals ja he parlat. A través d'aquests congressos s'han canalitzat algunes de les protestes laborals (acomiadaments massius, problemes salarials...). Existeix, com en d'altres àmbits un sistema d'arbitratge laboral, que resol casos d'individus i de grups. La majoria de casos que es porten a les corts d'arbitratge laboral estan relacionades amb els salaris. Tot i existir, aquests mecanismes no satisfan tots els treballadors i, cada cop més, són habituals les protestes col·lectives. Els treballadors han après, com la majoria de xinesos, que tal i com indica Yu (2008: 45), "small noises bring small solutions, big noises bring big solutions, and no noise brings no solution". Cal fer soroll per poder ser escoltats.

Abans de començar a fer soroll, aquells que tenen alguna discrepància amb la gestió del govern o volen recórrer alguna decisió que no els és favorable, disposen d'algunes vies

²² Per a l'article complet, <http://leaders.people.com.cn/GB/9529991.html>.

²³ Durant molt de temps les unitats de treball, *danwei*, eren les principals proveïdores de serveis 'socials' i per tant una bona organització o un bon funcionament eren essencials per als treballadors. La desaparició progressiva dels congressos de representació dels treballadors ha anat acompanyada per l'augment en nombre dels comitès de barris, de carrer i de residents ('associacions de veïns') que han d'entrar a fer les funcions i donar els serveis de les unitats de treball.

legals per a canalitzar les seves protestes. La Xina té un sistema extens d'oficines on es poden presentar queixes sobre l'administració. És el sistema de visites i cartes (来信来访 *laixin laifang*). En un any es poden arribar a rebre més de 10 milions de peticions i queixes a tot el territori. És freqüent que les peticions siguin ignorades o es triguin setmanes o mesos en donar-hi resposta. També hi ha casos de pressions, extorsió i abusos d'aquelles persones que han presentat queixes (Kennedy 2010: 245). Esgotat el procés, o després d'intents infructuosos intents, és quan els afectats poden començar a buscar vies alternatives per donar visibilitat als seus problemes. Abans de les protestes alguns busquen la solució en les lleis. De fet, en els darrers anys ha crescut enormement la coneixement de la població dels seus drets, que existeixen, però que són constantment vulnerats. En la presa de consciència de l'existència de la llei—més enllà de que la seva aplicació sigui correcta o no—per part de bona part de la societat ha donat peu a l'aparició de l'anomenat moviment *weiquan* (维权), que es concentra en la defensa i protecció de les llibertats civils. Es tracta de grups d'advocats, compromesos amb certes causes, que defensen, per exemple, aquells a qui s'ha expropiat la terra de forma il·legal, els que han estat víctimes d'enganys en la construcció d'habitatges, grups a qui es nega el dret de culte... Molts d'aquests advocats, com ara explicaré, han estat detinguts, agredits i vigilats de forma violenta. La seva és una feina doble, busquen de donar una solució legal al problema dels seus clients, però al mateix temps tenen un objectiu més enllà del cas concret: influir en

“*Weiquan* lawyers take law and legal process seriously while realizing the "outer limits" of law in an authoritarian state. *Weiquan* is a court-centric approach to conflict resolution, through which lawyers choose and exploit individual cases and use legal and extra-legal means to pressure decision makers to maximize the rights and benefits of a client and at the same time to achieve a larger objective. Like cause lawyers in liberal democracies, Chinese *weiquan* lawyers remain loyal to the basic constitutional system applying.” (Fu & Cullen 2008: 112)

En la difusió de les accions dels advocats que pertanyen al moviment, d'alguns dels seus èxits i de la pressió constant de les autoritats, hi tenen un paper important les noves tecnologies de la informació i els mitjans més liberals del país. En alguns casos, la revelació dels casos d'abusos que estan sent defensats per part de la premsa porta el govern a formular noves lleis, canviar-ne d'altres, o buscar maneres de corregir els abusos de poder. (Baum 2008: 175)

La majoria dels advocats del moviment *weiquan* centren la seva pràctica professional en casos allunyats de la vida política, com poden ser la defensa dels drets dels consumidors (aliments contaminats, productes defectuosos, preus abusius...) o els problemes mediambientals i de contaminació. Treballen moltes vegades al costat de les noves organitzacions socials, les ONG. Els advocats *weiquan* són, en el fons, activistes d'una causa, tot i que no política. Aquests advocats accepten, per tant, les normes del sistema i no posen en dubte l'hegemonia del PCX. D'altres, en canvi, s'arrisquen i accepten defensar casos políticament molt sensibles. Un cas exemplar és el de **Gao Zhisheng** (高

智晟). Durant els primers anys de la seva carrera va ser un advocat d'èxit, premiat per les pròpies institucions de l'administració, fins que va començar a encaminar la seva pràctica a la defensa dels integrants de Falun Gong, un dels grups religiosos més perseguits a la Xina. Des del moment en què Gao es va apartar de la línia oficial—fins i tot va renunciar a la militància del PCX l'any 2005—la seva relació amb les autoritats va canviar. Si en un moment havia estat considerat un advocat modèlic, dels deu 'millors' de tota la Xina, el seu activisme en defensa de la llibertat de culte dels seguidors de Falun Gong li ha costat la presó durant més de tres anys, on ha assegurat haver estat torturat de forma repetida. La detenció de Gao, com la de majoria d'advocats activistes, ha estat condemnada per organitzacions de defensa dels drets humans de fora de la Xina (HRW 2008: 33). La història de **Chen Guangcheng** (陈光诚) és considerablement diferent a la de Gao Zhisheng, més enllà que ambdós comparteixin el fet de defensar causes incòmodes per al PCX. Com d'altres advocats *weiquan*, el coneixement de Chen de les lleis és fruit de l'autoaprenentatge, és a dir, és un 'advocat' autodidacte. Tot un èxit personal, més encara si tenim en compte el fet que Chen és invident. Va començar ajudant persones a denunciar l'administració a través del sistema de cartes i visites i així va fer-se un nom. El cas per el qual més se'l coneix, però, és el de les denúncies d'avortaments forçats i d'esterilitzacions no desitjades al poble de Linyi, a la província de Shandong, per forçar la implantació de la política del fill únic (HRW 2008: 37). Chen va donar una dimensió internacional al cas, amb entrevistes a mitjans de comunicació no xinesos. En ple procés de denuncia dels abusos, va ser detingut, torturat i més endavant jutjat per danys en la propietat pública. Va ser condemnat a quatre anys de presó. Avui en dia Chen viu exiliat als Estats Units, després d'haver escapat de l'arrest domiciliari i després d'haver-se refugiat a l'ambaixada nord-americana a Pequín (Chen 2012; Eckholm 2012).

Els casos de Gao Zhisheng, Chen Guangcheng, o Hu Jia (胡佳), un altre activista molt actiu en matèria de defensa del medi ambient i dels drets de les persones seropositives, són alguns dels exemples més coneguts del moviment *weiquan*. Són, també, alguns dels noms més coneguts pel que fa a l'activisme política a la Xina actual. La línia que separa la defensa de la legalitat i l'activisme és molt fina. Gao, Chen i Hu no són els únics que qüestionen el monopoli intel·lectual i de poder del PCX. Per acabar aquest apartat m'agradaria fer una referència a **Liu Xiaobo** (刘晓波), a qui es coneix fora de la Xina, essencialment, per haver estat el guanyador del Premi Nobel de la Pau 2010, que mai no va poder recollir per estar complint una condemna de presó d'onze anys. Un jurat el va trobar culpable de "subversió del poder de l'estat" el 2009, arran de la seva participació en la redacció i la difusió de la Carta 08 (零八宪章 *lingba xianzhang*), de la qual he parlat en el primer tema. L'escrit, firmat inicialment per unes 300 persones, però al qual ja s'han adherit més de 10.000 ciutadans xinesos més, recull 19 peticions molt concretes per canviar el sistema polític de la RPX: (1) reformar la constitució (修改宪法); (2) separació de poders (分权制衡); (3) una democràcia legislativa (立法民主); (4) un poder judicial independent (司法独立); (5) control públic del funcionariat (公器公用); (6) garantia dels drets humans (人权保障); (7) elecció dels càrrecs públics (公职选举); (8)

igualtat entre el camp i les ciutats (城乡平等); (9) llibertat d'associació (结社自由); (10) llibertat de reunió (集会自由); (11) llibertat d'expressió (言论自由); (12) llibertat de culte (宗教自由); (13) educació cívica (公民教育); (14) protecció de la propietat privada (财产保护); (15) reformes fiscal i financera (财税改革); (16) seguretat social (社会保障); (17) protecció del medi ambient (环境保护); (18) una república federal (联邦共和); (19) confiança i reconciliació (转型正义).²⁴ El text, que es va fer públic el 10 de desembre de 2008, coincidint amb el 60è aniversari de l'adopció de la Declaració Universal dels Drets Humans, està inspirat en un altre manifest democràtic, la Carta 77, impulsat per alguns dels artífexs de la revolució de vellut, com Václav Havel.

La voluntat i determinació d'aquests activistes, a qui ni violència ni la intimidació no poden aturar, és una raresa en la Xina actual. La implicació en el dia a dia de la política de la immensa majoria de la població xinesa és testimonial. Començava aquest tema fet referència a la tradició de participació política que hi ha a la Xina. Durant els anys de Mao, participar en la vida política era una obligació. Avui és una opció, però que molts pocs decideixen triar. Els mecanismes de què disposen els xinesos per interactuar amb les principals institucions i organismes de poder són limitades. Això és una evidència. Però és innegable també que gràcies a l'esforç i l'entrega d'un grup reduït de persones, l'espai per a l'expressió, la participació política i la influència en els afers polítics ha augmentat.

²⁴ El text íntegre, en anglès i xinès, està disponible a <http://www.2008xianzhang.info/>.

c. L'opinió pública. La política en l'era d'Internet

Els mitjans de comunicació són considerats el quart poder²⁵ en la immensa majoria democràcies liberals. La història contemporània ens proporciona gran quantitat de casos en què han estat els mitjans de comunicació els que han tret a la llum els grans escàndols polítics, els que han fet caure governs i els que n'han aconseguit instaurar d'altres.²⁶ A la Xina, amb un sistema autoritari on no està garantida la plena llibertat d'expressió, és fàcil pensar que aquest quart poder és inexistent o que queda completament diluït en el laberint de controls sobre la circulació de la informació i la marea de propaganda que produeixen els mitjans de comunicació oficials. En aquest últim apartat, poso en dubte aquesta visió, profundament pessimista de la realitat comunicativa a la Xina, i proposo una explicació moderadament optimista. Començaré fent una presentació general del debat existent en l'àmbit de la comunicació a la Xina contemporània (hi ha o no hi ha marge per a la llibertat d'expressió?), abans de fer un ràpid repàs a la situació dels tres mitjans de comunicació més influents del país, la premsa, la televisió i Internet. Això em portarà a exposar algunes idees sobre el possible sorgiment d'una opinió pública a la Xina, al marge de la intoxicació de la informació oficial, que actua com a contrapès en alguns àmbits de la societat. Al final d'aquest tema faré èmfasi en el paper que juga Internet en aquest nou debat obert (i limitat) que té lloc a la Xina actual.

Arribats a aquest punt ja sabem que ni el blanc ni el negre—és a dir els extrems—no serveixen per a descriure la Xina actual. Això és un fet gairebé incontestable en tots els àmbits de la societat i la política i, per tant, el món de la informació i la comunicació no en poden ser una excepció. El més efectiu és quedar-se amb els matisos que aporta el gris, els punts intermedis, que ens permeten pintar una imatge més nítida del present. Tot i que fugir dels extrems és sempre una necessitat quan parlem de la Xina, la visió dominant en matèria de mitjans de comunicació és la que pinta el present i el futur de color negre. És a dir, la visió que posa l'accent en la repressió que exerceix el govern xinès i la que subratlla els **'pocs' avenços que hi ha hagut en matèria de llibertat d'expressió** des dels anys vuitanta (poc després de les pintades del Mur de la Democràcia) fins a l'actualitat, fins i tot malgrat l'aparició d'Internet.

A la Xina, el procés de reforma dels mitjans es va iniciar als anys vuitanta, es va trencar de sobte el 1989, i es va tornar a obrir a partir dels noranta. La reforma dels mitjans de comunicació va anar en dues direccions, d'una banda la comercialització, és a dir, fer els mitjans de comunicació més rendibles, i, de l'altra, la descentralització del control, per tant, deixar de controlar-los exclusivament des dels òrgans centrals del partit. A pesar de l'existència d'aquests dos processos, els qui veuen la realitat mediàtica xinesa de forma més pessimista, remarquen que el PCX segueix retenint un control insuperable

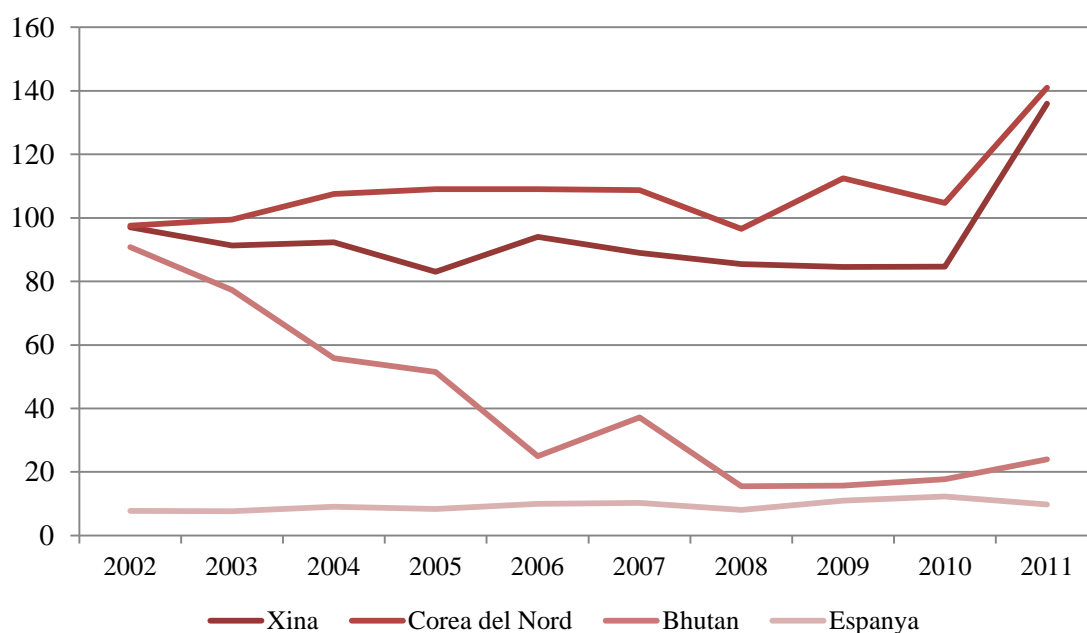
²⁵ A més del legislatiu, l'executiu i el judicial.

²⁶ El cas més paradigmàtic seria el del cas Watergate als EUA, que va suposar la caiguda fulgurant de Richard Nixon.

sobre la circulació de la informació.²⁷ Aquesta visió, doncs, emfasitza que a la Xina no s'està produint una correlació entre la liberalització del sector de la comunicació i la creació d'un vertader espai públic de debat. A pesar de l'aparició de noves vies per a la comunicació (telèfons mòbils, fòrums d'Internet, xarxes socials...) el govern xinès ha estat capaç de mantenir un fort control sobre una part dels continguts. I això queda especialment ben representat en la relació del PCX amb Internet.

“From the beginning, there have been high expectations of the Internet in China. Many have hoped that the Internet will facilitate political change and transform China not only into an open society but also into an open and democratic regime. But the reality lags far behind these expectations. The Internet, has not been able to promote democratic development in China; instead, the new technology seems to have become an effective instrument of control for the Chine Communist Party (CCP)” (Zheng 2008: xiv)

Gràfic 2. Índex de la Llibertat de Premsa a la Xina, Bhutan, Corea del Nord i Espanya (2002-2011)

Font: <http://www.rsf.org>

Entre els qui destaquen aquesta absència de progressos en l'àmbit comunicatiu xinès hi ha les ONG que treballen per la llibertat d'expressió i la defensa dels periodistes. És el cas de **Reporters sense Fronteres** que, al seu informe anual 'Índex de la Llibertat de Premsa', assenyalava de forma recurrent la Xina com un país amb molt poca llibertat per a informar. De fet, l'informe de l'any 2011 dona una imatge molt pitjor de la que tenia la

²⁷ Per una bona mostra de la corrent més pessimista sobre el futur polític de la Xina, inclosos els mitjans de comunicació, és interessant donar un cop d'ull a Mann (2007)

Xina deu anys enrere i la situa a nivells similars a la de sistemes altament repressius, com per exemple Corea del Nord. El **Gràfic 2** compara l'evolució de la puntuació que es dona a la Xina en aquest índex, amb la de dos països que han seguit trajectòries diferents, Corea del Nord—cap cop més repressiu—i Bhutan—cada cop menys repressiu—, i un país que s'ha mantingut en la part mitja-alta de la classificació, Espanya (la nota més alta significa una pitjor situació de la llibertat de premsa).²⁸

Els qui no subscriuen en el seu conjunt aquesta visió més fosca, la més convencional i més estesa, de la realitat periodística a la Xina, possiblement podrien estar plenament d'acord amb la següent afirmació de Richard Baum, quan sosté que

“[c]onventional benchmarks conceal as much as they reveal. Beneath the surface continuity if tight media censorship, intimidation of journalists, stringent regulatory barriers, and the ubiquitous Great Firewall, a quiet revolution is under way. Social pressures at the state-society boundary are building, tectonic plates are starting to shift, and the media are beginning to find an independent, critical voice.” (Baum 2008: 162)

Així, els qui veuen (veiem) el got mig ple, assenyalen els avenços que hi ha hagut a la Xina amb els processos simultanis de comercialització, internacionalització (la sortida a l'exterior dels mitjans i periodistes xinesos) i liberalització (l'entrada d'actors de l'àmbit privat) del sector de la informació durant els anys noranta. Sense negar en cap moment les moltes imperfeccions del sistema i els abusos, injustificables, per aturar la circulació lliure de la informació, és possible pintar la realitat present amb tonalitats cada cop més clares. Per exemple, es pot posar l'atenció en **el paper que juguen els periodistes xinesos**. Si bé el sistema, tal i com l'han dissenyat els estrategues de la propaganda, és contrari a la lliure circulació de la informació, molts periodistes xinesos no hi estan conformes. N'hi ha molts, per tant, que treballen en els marges de la legalitat i miren d'ampliar, dia a dia, l'espai en què poden treballar, com més endavant veurem. Tal com diu Shirk (2011: 10), els periodistes xinesos es consideren avui en dia professionals i no 'agents del govern'. Les universitats on es formen els periodistes xinesos a l'actualitat són, molt sovint, més obertes d'allò que generalment és pensa i a les aules s'encoratja la formació de professionals que subscriguin principis periodístics i no necessàriament de partit.

El segon factor que sobresurt en els retrats més optimistes és la nova relació que s'ha establert entre **la societat i els mitjans de comunicació**. És nova, perquè una bona part dels consumidors d'informació a la Xina actual no són subjectes passius, sinó actius. Molts (sobretot els joves i urbanites) busquen informació de forma activa i, per fer-ho, disposen d'un gran volum d'informació entre la qual triar i remenar. Aquesta

²⁸ Es tracta d'una enquesta que es fa entre periodistes i corresponsals estrangers i és, per tant, molt subjectiva. Es podria discutir la validesa de l'estudi, però és innegable que una bona part dels motius esgrimits són reals: intimidacions, pressions polítiques, censura, control de la informació, empresonaments...

multiplicació de les fonts d'informació els permet forjar-se una opinió crítica, que expressen a través de noves plataformes, com poden ser les xarxes socials. Si bé és innegable que la censura forma part del dia a dia dels xinesos—en siguin o no conscients—els mecanismes per a burlar els límits que imposa el sistema són cada cop més sofisticats. Si fixem l'atenció, per tant, en els individus i no només en el sistema arribarem a fer-nos una imatge molt més complexa de la realitat comunicativa, perquè aquests individus estan renovant la seva relació amb els productors d'informació de forma constant. Fa trenta anys la informació circulava en una sola direcció des de dalt cap a baix. Ara la informació circula en tots dos sentits. El fet que ara també hi hagi possibilitats perquè la informació parteixi de la base i s'enfili fins al cim de la piràmide de poder és, possiblement, el canvi més important en l'àmbit periodístic. La societat civil, els periodistes, els ciutadans tenen avui en dia l'oportunitat de poder posar sobre la taula del debat públic qüestions que, fa només uns anys, no podien.

La pregunta sembla ser, doncs, per què el PCX i l'estat han admès cedir el monopoli que tenien sobre la difusió de la informació? El següent paràgraf de Susan Shirk en dóna una explicació molt clara:

“By choosing to give up some degree of control over the media, the rulers of authoritarian countries like China make a trade-off. Most obviously, they gain the benefit of economic development; the market operated more efficiently when people have better information. But they also are gambling that they will reap political benefits; that relinquishing control of the media will set off a dynamic that will result in the improvement of the government's performance and ultimately, they hope, in strengthening its popular support. The media improve governance by providing the preferences of the public to policymakers. National leaders also use media as a watchdog to monitor the actions of subordinate officials, particularly at the local level. [...] On the other hand, surrendering control over information creates severe political risks. It puts new demands on the government that it may not be able to satisfy, and it could reveal to the public the divisions behind the façade of party unity. Diminished control also provides an opening for political opposition to emerge. What most worries the CCP leaders—and what motivated them to continue investing heavily in mechanisms to control media content—is the potential that a free information environment provides for organizing a challenge to their rule. The Chinese leaders' fear of free-flowing information is not mere paranoia; some comparative social science research indicates that allowing “coordination goos” like press freedom and civil liberties significantly reduces the odds for authoritarian regimes to survive in power.” (Shirk 2011: 5-6)

Fins ara he citat **quatre canvis en la realitat comunicativa xinesa**: la comercialització, la descentralització, la internacionalització i la liberalització. No són els únics. De fet, els mitjans de comunicació a la Xina han canviat tant en els últims tres anys que es fa difícil descriure de forma reduïda tots els canvis. Diferents autors miren d'explicar els canvis de forma diferent. Baum (2008: 162), per exemple, es refereix també quatre canvis, dels quals només dos coincideix amb el que he exposat fins ara. El primer és la

reducció de la pressió i les directrius ideològiques des dels organismes centrals del PCX i de l'estat. Això ha permès que apareguin als mitjans històries més variades i atractives. El segon és la descentralització administrativa dels mitjans de comunicació i la seva independència financera. En aquest sentit hi ha hagut un canvi en les formes de gestió dels mitjans. En tercer lloc hi ha la comercialització del sector de la informació. Això ha portat a què els mitjans hagin de moure's en un entorn creixentment competitiu i, per tant, ser cada cop més competitiu. El quart i últim canvi és l'aparició de noves tecnologies de la informació i la comunicació que han augmentat els canals a través dels quals es pot transmetre la informació, i han permès una participació més espontània i fora dels límits marcats pel discurs oficial.

Taula 2. Els mitjans de comunicació a la Xina en xifres (1978, 1995, 2010)

	1978	1995	2010
Número de diaris	186	2.089	1.939
Circulació dels diaris	42,8 milions	176,44 milions	214,38 milions
Número de revistes	930	7.583	9.884
Circulació de revistes	62 milions	197,9 milions	163,49 milions
Número de canals de TV	32	-	3.350
Cobertura de la senyal de TV	10,4%	-	97,6%
Número d'emissores de ràdio	-	-	2.522
Cobertura de la senyal de ràdio	93%	-	96,8%

Font: *China Statistics Yearbook* 1981, 1996, 2010

Uns quants exemples i xifres possiblement faran més fàcil entendre la magnitud dels canvis. A la **Taula 2** detallo les principals dades en relació al nombre de diaris, revistes i canals de televisió. Les relativament poques publicacions que hi havia al mercat durant els anys setanta—si tenim en compte la dimensió del país—operaven sota unes estrictes normes. Era necessari evitar donar ‘males’ notícies, i per això, el lema a la majoria de redaccions era: ‘Èmfasi en les notícies positives’ (正面报导为主 *Zhengmian baodao wei zhu*). A la pràctica, aquesta màxima significava que a la portada dels diaris hi apareixien de forma recurrent fotografies dels líders xinesos envoltats de les masses, de dirigents polítics de rellevància o de companys de files del PCX.²⁹ L'estil era gairebé sempre el

²⁹ El periodisme nord-coreà d'avui en dia és, possiblement, el romanent més clar d'un estil de fer periodisme que ha desaparegut pràcticament de tot el món. Una mirada irònica i satírica a la fixació dels

mateix, és seguien uns patrons mimètics per totes les informacions, i la prosa era estrictament ideològica (Shirk 2011: 7). L'informatiu de la televisió repetia, fil per randa, allò que publicaven els diaris i, a través dels altaveus que hi havia instal·lats per tot el país, la ràdio repetia les editorials de la premsa i els escrits del líders xinesos.

Una altra conseqüència és que grans catàstrofes naturals no apareixen als mitjans, ho feien amb setmanes de retard o amb informacions incompletes.³⁰ El cas més conegut en aquest sentit és el terratrèmol de Tangshan de 1976. El control de la informació no només es feia a través de la no publicació de certs esdeveniments, sinó que també s'expressava en la restricció d'accés a les fonts. Una gran quantitat de la feina dels periodistes era la producció de publicacions d'ús intern, és a dir, que només consumien els integrants d'una determinada oficina o d'un departament concret del PCX:

“From their founding, the nascent media served as the embodiment of Mao’s concept of the mass line. [...] It was the job of the press and the radio to gather information from the field, report it to party leaders, and then publicize party policy to their readers and listeners. As a result, so-called internal publication produces by the New China News Agency [Xinhua]—publications distributed to a select audience of party and government officials—were as important as the publications they produced for the public. This continues to be a significant part of the work of the agency.” (Starr 2010: 283)

Si mirem de juxtaposar les diferents idees, tants les de Baum, com les que he explicat anteriorment, i afegim les perspectives d'altres autors arribarem a un punt de confluència: a la Xina actual, el sectors de la informació—i per extensió el de l'entreteniment—opera entre dues tensions. La primera és la que genera el mercat. Això vol dir, cal crear 'productes' rendibles econòmicament i que no necessitin de les sucoses subvencions que es pagaven durant els anys seixanta i setanta. La segona és la que generen el PCX i l'administració. És necessari que els mitjans actuïn dins dels límits que imposen els organismes de control de la informació. El problema és, però, que aquestes tensions solen apuntar en direccions oposades. Moltes vegades, per exemple, allò que és comercialment viable no és políticament acceptable o allò que és políticament rellevant no té valor comercial. Arribar a entendre com s'equilibren les dues dinàmiques és una tasca complexa i que requereix d'explicacions diferenciades per a cada mitjà. A continuació, per tant, proposo mirar d'una banda, quina és la realitat de la premsa i la televisió a la Xina actual i, de l'altra, mirar com s'ha desenvolupat Internet a la Xina, abans de poder discutir el potencial distorsionador que pugui tenir.

Com ja ha quedat explicat a la Taula 2, el sector de **la premsa a la Xina** (tant els diaris com les revistes), ha crescut, en quantitat de títols publicats, de forma molt clara des de

sistema autoritaris amb la propaganda positiva (i centrada en la reproducció de fotografies aparentment sense sentit), es pot trobar en el següent enllaç <http://kimjongillookingatthings.tumblr.com/>.

³⁰ No cal dir que les protestes o qualsevol element de polèmica política no apareixia als mitjans de comunicació.

la mort de Mao. El número de diaris i revistes publicats a la Xina s'ha multiplicat per 10, i el nombre de lectors per tres. Entre els 100 diaris més venut dels món, 26 es publiquen a la Xina.³¹ Avui en dia hi ha més de 1.900 diaris i més de 9.700 revistes al mercat.³² L'augment en nombre de publicacions ha portat diversitat al sector. Podem fer, de fet, una classificació en tres nivells. Els diaris (i revistes) controlats pels òrgans centrals del PCX i de l'administració; les publicacions controlades per organismes no centrals (com els comitès provincials del PCX o les organitzacions de masses), i les publicacions comercials. Repassaré tot seguit, i breument, quines són les característiques de cada un d'aquests 'grups' i, a continuació, quins són els mecanismes de control (i de burla del control) de la premsa.

Al centre del sistema hi ha aquells **diaris i revistes que estan estretament lligats a la centralitat de l'estat** (Consell d'Estat i ministeris) o del PCX (Comitè Central). En una posició destacada hi ha el *Renmin Ribao* (人民日报), és a dir, *Diario del Pueblo* en la seva versió publicada en castellà o *People's Daily* en la versió en anglès. Depèn directament del Comitè Central del PCX, tant pels continguts, com per la gestió. És, per tant, portaveu del discurs oficial i un dels mitjans de comunicació més controlats de tot el país. Al mateix nivell que el diari hi ha l'agència de notícies Xinhua (新华社) que, com ja vàrem veure anteriorment, és un organisme que depèn directament del Consell d'Estat. És l'agència de notícies més gran del món: dona feina a més de 10.000 persones. Els seus continguts són els que reproduïxen molts diaris—sobretot la informació internacional—però també s'encarrega de la publicació d'alguns dels diaris d'ús intern que mencionava anteriorment. Al costat d'aquests dos 'monstres' de la comunicació, hi ha moltíssimes d'altres publicacions: el *Jiefangjun Bao* (解放军报) és el diari de l'EPA, el *Nongmin Ribao* (农民日报) és el diari del Ministeri d'Agricultura i el *Gongren Ribao* (工人日报) és la publicació de la Federació Nacional de Sindicats. En l'esquema de doble tensió (comercialització vs. control polític) de què parlava abans, aquests diaris són estirats amb força cap a la banda del control polític. Això vol dir que, en general, tenen poc èxit entre els electors. En la majoria de casos la font principal de finançament és la subvenció i les subscripcions 'obligatòries'.

Per fer front a la competència en el mercat, el *Renmin Ribao*, per exemple, a través de la seva empresa editorial (*Renmin Ribao She*) té en el mercat d'altres publicacions, més competitives i, necessàriament, menys restringides al control editorial. El cas més conegut és el del diari *Huanqiu Shibao* (环球时报) que també té una versió en anglès, *Global Times*. Es tracta d'un diari popular amb un marcat aire nacionalista. La coexistència, sota una mateixa direcció, de diaris que es dirigeixen a públics diferents, és habitual en l'estructura mediàtica xinesa. El diari més venut al país, el *Cankao Xiaoxi* (参考消息), és un altre exemple en aquest sentit. El publica l'agència Xinhua i és un recull de notícies publicades a mitjans de comunicació no xinesos i traduïdes al xinès.

³¹ I 20, al Japó. El diari més venut del món és el *Yomiuri Shinbun*, que es publica a Tòquio.

³² Les últimes dades són de l'any 2010. El nombre de publicacions fluctua, per raons de mercat, però també pel tancament periòdic de capçaleres per part de l'administració.

Abans de les reformes dels anys vuitanta, era un diari de circulació restringida; avui en dia es pot comprar en qualsevol quiosc. Ven diàriament 3,2 milions de còpies.³³ Una xifra força inferior—encara més si tenim en compte el volum de població—a la del diari més venut al món, el *Yomiuri Shinbun* (読売新聞) del Japó, que ven més de 10 milions de còpies al dia.

En un segon nivell, hi ha les **publicacions que estan lligades al PCX o a l'administració però no en l'àmbit central**, sinó en l'àmbit provincial, municipal o local. El nombre de capçaleres en aquest nivell és molt extens. Cal pensar que gairebé cada comitè provincial, municipal i comarcal del PCX té la seva pròpia publicació. Són capçaleres que gaudeixen de més llibertat d'acció perquè 'escapen' del control directe de Pequín. Tenen un espai relativament ampli per informar, però segueixen exercint de portaveus de l'administració o del PCX. És interessant, però, entendre que sota el mateix paraigües d'un organisme o administració hi poden conviure capçaleres de naturalesa diversa. El *Beijing Ribao* (北京日报) és el diari del Comitè Municipal del PCX a Pequín. Un diari que pertany a aquesta 'segona categoria', però la seva empresa editorial també publica el *Beijing Wanbao* (北京晚报), que és un exemple de diari de la tercera categoria, la més 'interessant' des del punt de vista periodístic.

Per últim hi ha **els diaris comercials**, on la informació política ocupa una part mínima del diari, on les fotografies ocupen la major part de la portada i on els temes més recurrents són els escàndols, la petita corrupció i el 'sexe'. En la tradició europea, aquests diaris equivaldrien, en certa mesura, als tabloides britànics (*The Sun*) o dels països nòrdics. S'hi assemblen perquè contenen molta més informació 'tova' (*soft news*) que no informació 'dura' (*hard news*) i perquè molts dels seus continguts són banals. Al mateix temps, però, són els únics on s'exposa, de forma més o menys regular, casos de corrupció en l'àmbit local i provincial. Són publicacions que comercialment funcionen molt millor que les publicacions 'institucionals' i això queda demostrat amb la gran quantitat de publicitat que es pot trobar a les seves pàgines.³⁴ Són, per tant, rendibles econòmicament, en part, perquè escapen en moltes ocasions del control de les autoritats. N'escapen perquè els seus continguts són, generalment, poc polítics. Fan un periodisme directe i a vegades arriscat, però també són l'espai ideal per al desenvolupament de pràctiques poc periodístiques, com és el 'periodisme remunerat', és a dir, escriure articles positius de persones i empreses a canvi de diners. No obstant això, com explica Stockmann (2011: 198), són rotatius que gaudeixen d'uns índexs de credibilitat molt superiors a la resta de mitjans. Aquesta és una qüestió que, com explicaré més endavant, preocupa especialment a les autoritats competents en matèria de propaganda i informació pública. L'epicentre d'aquesta premsa més 'arriscada' no es troba a Pequín,

³³ Le seves vendes han anat a l'alça en els darrers anys, tot i que és una excepció en un entorn on les vendes van a la baixa, com en qualsevol societat avançada en el consum de mitjans de comunicació, i on la gran majoria de la informació està també disponible a Internet.

³⁴ Aquesta premsa 'popular' és més habitual en els àmbits urbans i, per això, moltes de les publicacions d'aquest tipus s'anomenen metropolitans (都市报 *dushibao*). Una altra característica és que se solen publicar als vespre, i d'aquí que, bona part sigui diaris vespertins (晚报 *wanbao*).

ni tampoc a Xangai,³⁵ sinó al sud de la Xina, a la província de Guangdong. El Nanfang Media Group (南方报业传媒集团 *Nanfang baoye chuanmei jituan*), amb seu a Canton, publica alguns dels diaris més liberals del país, com són el *Nanfang Ribao* (南方日报), el *Nanfang Dushibao* (南方都市报) o el setmanari, *Nanfang Zhoumo* (南方周末). Tornaré a parlar d'aquests diaris una mica més endavant.

El control que s'exerceix sobre la premsa es fa a través de l'Administració General de Premsa i Publicacions (中华人民共和国新闻出版总署 *Zhonghua Renmin Gongheguo Xinwen Chubun Zongshu*) o GAPP (de les sigles en anglès), un organisme que està sota supervisió directa del Consell d'Estat, i que és qui concedeix les llicències per a l'exercici professional. La legislació xinesa diu que és il·legal publicar un diari (o una revista) que no estigui autoritzat per una agència de l'estat i, per tant, cal que totes estiguin assignades a una institució supervisora (主管单位 *zhuguan danwei*). En el cas del grup Nanfang, del qual acabo de parlar, la institució supervisora és el Comitè del PCX a la província de Guangdong que és, precisament, una de les més liberals de tots el país. Això és el que ha permès que els periodistes hagin pogut treballar amb una mica més de flexibilitat. La GAPP pot retirar o suspendre en qualsevol moment la llicència a un diari o una revista i aquí rau el seu poder. Un dels casos més sonats va ser el de *Bingdian* (冰点) una publicació setmanal de la Lliga de la Joventut Comunista. L'any 2006 va publicar un article molt crític amb els llibres de text d'història, per massa victimistes. L'article va ser retirat, l'editor de la revista, Li Datong destituït, la publicació suspesa i, un temps després, readmesa, amb una nova direcció (Starr 2010: 288).

En el dia a dia, el control dels continguts s'exerceix per dues vies: els organismes competents del PCX i de l'Estat, i els professionals. Els professionals que efectuen el control solen ser els editors que treballen als mitjans i que, bé perquè segueixen ordre, bé perquè practiquen una censura prèvia, decideixen no publicar o modificar allò que es publica als mitjans. Del control des dels organismes públics o de partit, ja he parlat de la GAPP, però a més també actuen sobre la premsa el Departament de Propaganda del PCX (中共中央宣传部 *Zhonggong Zhongyang Xuanchuanbu*) que emet directius setmanals (o diàries) sobre quines qüestions es poden tractar i quines no. Emeten directius similars d'altres departaments de propaganda o bé de les administracions provincials o bé dels comitès provincials i municipals del PCX. El seguiment d'aquestes ordres és, en principi, obligatori. Són notes que no es fan públiques, tot i que, darrerament, a través de les xarxes socials és habitual llegir-ne filtracions. Algunes són sorprenents.

“Departament de Propaganda de Guangdong: Hi ha qui ha informat les autoritats que el vicesecretari general de la ciutat de Zhangjiang té una amante. S'ha de seguir de forma estricta les notes de l'agència Xinhua i les declaracions oficials de les

³⁵ De fet, tot i que Xangai és la capital econòmica de la Xina i un dels indrets més liberals del país, la liberalització dels mitjans de comunicació escrits ha estat, fins ara, lenta.

autoritats competents. No es poden fer cites directes de fonts a la xarxa o d'altres mitjans.”

广东省委宣传部：有人举报湛江市副秘书长包二奶，一律按新华社通稿或权威部门发布的内容刊播，不直接转引网上和其他媒体信息。

“Departament Central de Propaganda: Sense cap excepció, cap mitjà no publicarà les fotos publicades online de l'habitació d'hotel del Secretari General o dels objectes que ha utilitzat”

中宣部：对网上所谓习近平总书记入住酒店房间及使用过的物品等照片，各媒体一律不转载。³⁶

Els casos en què un mitjà no publica una informació per decisió d'un dels editors o per indicació expressa de les autoritats competents són molts. El darrer, i possiblement un dels més sonats en molts anys és el que, a principis de 2013, ha sacsejat el setmanari *Nanfang Zhoumo*, una de les publicacions més respectades del país. La salutació als lectors d'Any nou (新年献词 *Xinnian Xianci*) que s'havia de publicar el dia 3 de gener, sota el títol “中国梦，宪政梦” (“El somni xinès, el somni constitucional”) defensava obertament els principis de la Constitució i demanava que es respectés més la Carta Magna. El text que es va publicar, però, va ser un altre, amb el títol “我们比任何时候都更接近梦想” (“Som més a prop que mai del nostre somni”). En el nou text es lloava els èxits del PCX i se n'exaltava el futur. Davant d'aquesta acció, els treballadors han decidit començar una vaga (que encara dura) i diversos grups han decidit donar suport als periodistes. Com era previsible, des del Departament de Propaganda del PCX també s'ha emès una directriu per deixar clar que no es podia parlar de la polèmica

“Cap mitjà de comunicació, cap compte oficial de Weibo o cap compte individual de Weibo por republicar o comentar sobre l'incident amb el Nanfang Zhoumo. No es pot compartir l'article d'opinió del Huanqiu Shibao o els comentaris incendiàries de Dongfang TV sobre la salutació d'Any nou. A partir d'ara està prohibit republicar informació sobre l'incident.”

中宣部：各媒体官方微博及个人微博不转、不评南方周末事件，不转环球时报评论及东方卫视新年献词惹热议节目。今后对同一事件的报道均不得转载。

L'efectivitat dels sistemes de control no sempre és així d'evident i, de fet, l'actual sistema deixa espai per què els periodistes, tot i que amb cautela, puguin explorar nous territoris més enllà dels límits establerts. De nou, són els mitjans de comunicació de Guangdong i, en concret, els del Nanfang Media Group els que proporcionen la majoria d'exemples de casos en què els controls de la informació no han funcionat. El que comparteixen els casos que presento a continuació és que es tracta de fets que en un primer moment havien estat ‘ignorats’ pels mitjans de comunicació a la majoria del país, però que a partir de la seva publicació a diaris del grup (i la republicació en d'altres mitjans de fora de la província) van generar l'atenció del públic i de la classe política.

³⁶ Per un recull d'algunes d'aquestes notes, <http://chinadigitaltimes.net/china/ministry-of-truth/>.

Són, per tant, tots casos en què els periodistes, i els mitjans per als quals treballen, són capaços d'exercir influència sobre l'agenda política i pública a través de la publicació d'investigacions periodístiques independents. I això és un canvi sense precedents.

El cas que més sovint se cita és el del jove Sun Zhigang, un dissenyador gràfic nascut a Hubei, que va ser apallissat fins a la mort l'any 2005 en un centre de detenció (Gough 2004). Havia estat retingut per no portar la documentació requerida als immigrants. Aquesta pràctica, el sistema shourong qiansong, de detenció de repatriació de les persones sense documentació en regla, venia aplicant-se des dels anys vuitanta. Els periodistes del *Nanfang Dushibao*, un dels diaris del grup, van poder tenir accés a l'autòpsia de Sun, i van descobrir que havia mort pels cops de la policia. Van fer públic el cas.

“When the *Southern Metropolis Daily (Nanfang Dushi Bao)* reported on the beating death of Sun Zhigang while in police custody, it resulted in immediate and sweeping reform of the shourong custody system. It also resulted in the subsequent arrest of the paper's managing editor by local authorities and his imprisonment on corruption charges. When the government moved in and replaced the paper's leading staff members, investigative coverage all but ceased, and circulation declined abruptly.” (Starr 2010: 286)

Els àmbits en què els periodistes xinesos poden arriscar-se i investigar són limitats, però es van ampliant a mida que els periodistes s'arrisquen a provar. Els abusos policials són un tema cada cop més habitual en els diaris comercials, com també ho són els abusos en els casos d'expropiació de terres sense compensació. L'any 2007, una família de Chongqing es va negar a abandonar casa seva sense rebre una compensació ajustada al valor de la seva casa. Era un cas com molts d'altres a la Xina, però en aquest cas amb la particularitat que va aparèixer en una de les edicions del *Nanfang Zhoumo*. La família va ser finalment compensada amb una sucosa quantitat de diners i... la casa, que havia quedat sola enmig d'un gran soc, va ser destruïda. D'altres àrees on els mitjans comencen a atrevir-se a treballar, de forma tímida, com a supervisors, són el medi ambient, la justícia, la corrupció a escala local, la sanitat (com l'escàndol de les transfusions de sang contaminades amb el VIH a Henan), la seguretat alimentària (com el cas de la llet contaminada amb melanima) o la pròpia censura dels mitjans de comunicació.

En el **sector de la televisió**, de la mateixa manera que el sector de la premsa, s'ha guanyat en diversitat després del procés de comercialització. El número de canals de televisió (i d'emissores de ràdio) s'ha anat multiplicant de forma abismal. Abans de les reformes a la Xina hi havia un únic canal, el de la Televisió Central de la Xina, de la que parlaré a continuació, però a l'actualitat el nombre d'emissores i cadenes de televisió supera les 3.000 (la immensa majoria de les quals pertanyen a l'àmbit local). A més a més, el desenvolupament de la televisió per cable i de les plataformes per satèl·lit, moltes de les quals pirates, permeten rebre canals no només de la Xina, sinó també

d'altres indrets, com Hong Kong. En aquest tema no entraré a parlar dels mitjans de comunicació a Hong Kong, perquè defugen de la lògica amb què operen els mitjans a la Xina continental. Allò que és important retenir, però, és que la llibertat amb què poden informar els periodistes de Hong Kong és molt superior a la dels seus col·legues del continent. Això converteix diaris com el *South China Morning Post* o la cadena de televisió Phoenix TV, tots dos amb seu a Hong Kong, en fonts d'informació a les quals els xinesos miren d'accedir de forma regular per informar-se.

La classificació dels 3.000 canals de televisió que hi ha a la Xina és lleugerament diferent al de la premsa i segueix, més aviat, la divisió de l'administració (nacional, provincial, comarcal, local). Al centre del sistema televisiu hi ha la Televisió Central de la Xina (中国中央电视台 *Zhongguo Zhongyang Dianshitai*) o CCTV de les sigles en anglès (China's Central Television). Les emissions de la CCTV són les que estan sotmeses al màxim escrutini per part de les autoritats central del PCX i de l'estat i la quinzena de canals que s'emeten són una interessant mescla entre exaltació dels valors comunistes i *reality shows* de tota mena. La CCTV arriba a més del 90% del territori i, allà on arriba, aporta canals dedicats a qüestions tant diverses com l'agricultura, l'òpera, els esports, la informació, els documentals o l'exèrcit. En la programació del primer canal de la CCTV hi figuren tres programes claus per entendre la televisió a la Xina actual. El primer és la Gala d'Any Nou (o la Gala del Festival de Primavera) que s'emet coincidint amb l'Any Nou xinès (中国中央电视台春节联欢晚会 *Zhongguo Zhongyang Dianshitai Chunjie Lianhuan Wanhui*). És possiblement el programa de televisió més vist del món i un termòmetre dels canvis socials (i polítics) al país. El segon programa, que s'emet cada vespre a les 7, és l'informatiu, el *Xinwen Lianbo* (新闻联播). Durant molts anys va ser l'informatiu de referència, principalment perquè era l'únic que s'emetia i que, totes les cadenes del país estaven obligades a retransmetre. Miao Di (2011) recorda que la televisió és el mitjà que utilitzen més xinesos per informar-se i, per tant, és el mitjà on més evident es fa la voluntat de control i censura. Actualment, moltes ho segueixen fent, però d'altres tenen els seus propis informatius. El *Xinwen Lianbo* és un dels programes més desacreditats del país i el símbol de la falta de credibilitat que generen els continguts de la CCTV entre els espectadors. No obstant això és un programa que es calcula atrau 400 milions d'usuaris cada vespre. La majoria continuen enganxats al televisor per veure, a continuació, el tercer programa del qual parlaré, *Jiaodian fangtan* (焦点访谈) que a vegades és conegut amb el nom en anglès *Focus*. Es tracta d'un espai informatiu, que fa dues dècades que s'emet, i on es practica 'periodisme d'investigació'... podríem dir amb característiques xineses. De fet, aquest tipus de periodisme d'investigació té un nom en la terminologia del partit: *yulun daoxiang* (舆论导向), la supervisió o la guia de l'opinió pública. És a dir, utilitzar els mitjans de comunicació com a supervisors de certs aspectes de la societat. Entre els reportatges més famosos emesos per *Jiaodian fangtan*, Li Xiaoping (2002: 22) en destaca el següent, del 12 de novembre de 1998:³⁷

³⁷ Per una altra perspectiva sobre el paper que juga el programa en la societat xinesa, es pot consultar Chan 2002.

“It gave an account of how Chinese Premier Zhu Rongji was duped six months earlier when he visited a state-owned grain barn in Nanling county, Anhui province. Accompanied by a fleet of local and provincial officials and central government officials, Mr. Zhu was so impressed by the sacks of grain stacked from floor to ceiling in the barn that he lavished praise on local officials. His visit was firstly reported by the CCTV network news. But later, a ‘Focus’ investigation found the truth with startling revelations that the bumper harvest was specially created. Local cadres had borrowed grain from others specifically for the visit of Premier Zhu in order to impress him. After the Premier left, so did the grain. It was returned to the lenders. The reports shocked viewers and triggered a storm of criticism against the local officials nationwide. This was because such fraud and deception was common within government and the society.”

No cal dir, un cop més, que els casos que ha pogut exposar durant els anys el programa s’han centrat en problemes que no arribaven a esquitxar els líders del PCX. A més a més, el fet que en molts casos s’hagi bloquejat l’emissió de programes davant la pressió de polítics i buròcrates ha fet que el programa hagi perdut credibilitat. El mateix problema que té, en general, tota la cadena. La impressió que les informacions que apareixen en els informatius no són veraces, sinó fabricades, no és nova, però el fet de poder compartir públicament a través d’Internet la sensació amb d’altres ciutadans sí que ho és. L’aparició d’Internet, doncs, ha accentuat els problemes de credibilitat de la majoria de mitjans lligats a la centralitat de poder. D’això se n’han aprofitat algunes cadenes provincials, de les quals parlo a continuació, que també tenen programes de ‘periodisme d’investigació’.

Per sota de la CCTV hi ha les **cadenes provincials**, una per cada una de les províncies xineses. Van néixer per retransmetre només dins de la província per a la qual tenien llicència, però aviat van estendre’s per tot el territori a través de les emissions per satèl·lit (primer il·legals i després tolerades). Aquestes cadenes provincials, com també les municipals o les locals,³⁸ molt poques vegades tenen continguts polítics o, fins i tot informatius, i això les fa aparentment inofensives. No obstant, els espectaculars índexs d’audiència d’alguns canals ha posat en alerta les autoritats. El cas de Hunan TV és paradigmàtic. En pocs anys va passar de tenir una audiència limitada a ser el segon canal de televisió més vist del país. Aquest salt es va produir, no per l’emissió de cap programa informatiu, sinó per un concurs de talents: *Chaoji nüsheng* (超级女声) o, en la versió en anglès, *Supergirl*. La primera edició del programa es va emetre l’any 2004 i la de 2005 es va convertir en un dels programes més vistos de la història de la televisió xinesa, amb uns 400 milions d’espectadors, arribant a superar el gran espectacle mediàtic de la Xina, la Gala de Primavera de la CCTV d’aquell mateix any. Les emissions de *Chaoji nüsheng*, però, van ser tallades de soca-rel quan s’emetia la nova temporada. El motiu és prou significatiu. Les votacions per escollir la guanyadora del

³⁸ En total, existeixen a la Xina més de 3.000 canals, la immensa majoria públics, tot i que n’hi ha alguns que operen de forma privada.

concurs havien estat 100% democràtiques. El dia de la final, 8 milions de xinesos van votar per SMS a la guanyadora, Li Yuchun.

Del **control de les llicències de ràdio i de televisió** se n'encarrega l'Administració Estatal de Ràdio, Cinema i Televisió (国家广播电影电视总局 *Guojia Guangbo Dianying Dianshi Zongju*) o SARFT. El Departament Central de Propaganda del PCX també supervisa els continguts de les televisions, per poder donar recomanacions sobre la programació i evitar que 's'escapi' de la funció principal que s'atorga als mitjans, que és la de 'guiar'. Així, és habitual la cancel·lació de programes o l'ordre de modificar-ne els continguts. Un dels casos més sonats, a més de *Chaoji nüsheng* del que acabo de parlar, és el del documental *Heshang* (河殇) on es feia una revisió crítica de la història de la Xina a través de l'ús de metàfores visuals, com la Gran Muralla i el riu Groc, que simbolitzaven l'endarreriment i l'aïllacionisme de la societat i la cultura xineses (Sun 2007: 192). *Heshang* va ser emès en sis capítols per la CCTV l'any 1988, va generar un intens debat, i de resultes es va haver de fer una nova versió, en la qual es van suprimir els fragments més polèmics. Un altre del àmbits on la SARFT ha actuat de forma regular és en el de les telenovel·les, que s'han convertit en un producte televisiu enormement popular. Les directrius de la SARFT en relació amb les telenovel·les han anat en múltiples direccions, com per exemple, quines podien ser les temàtiques d'aquestes populars sèries. L'any 2011, davant la popularitat de les sèries de televisió que feien salts en el temps, es va emetre una directriu en què es prohibia explícitament aquest tipus de programes, per considerar que “s'inventen mites, tenen arguments monstruosos i estranys, empen tàctiques absurdes i, fins i tot, promouen el feudalisme, la superstició, el fatalisme i la reencarnació.”³⁹ D'altres tipus de limitacions tenen a veure amb la quantitat de publicitat que es pot emetre durant un espai televisiu, quins programes es poden emetre en horari de màxima audiència o la tipologia de programes de telerealtà (*reality shows*).⁴⁰

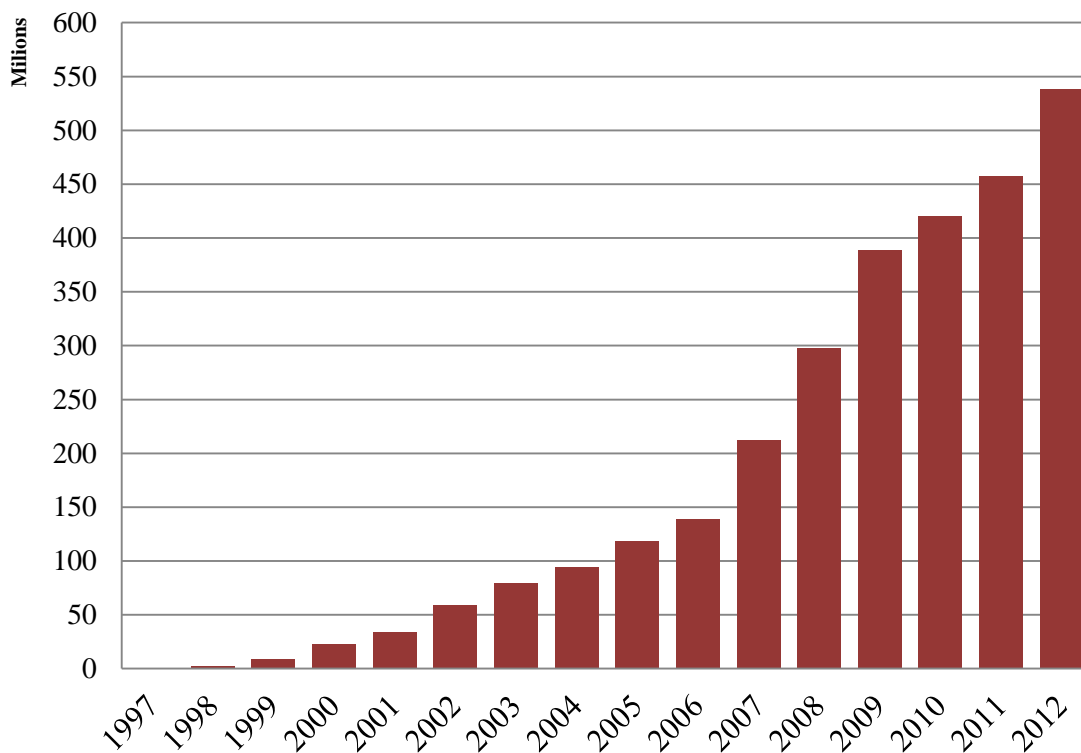
Els mitjà de comunicació que ha crescut més a la Xina des dels anys noranta és **Internet**. No només és el que ha viscut el creixement més clar (en nombre d'usuaris o en varietat de continguts) sinó que és el que es mostra més dinàmic i, potencialment, el més revolucionari. Ho és perquè trenca la manera com tradicionalment s'havia entès la comunicació a la Xina, és a dir, des de dalt cap a baix (*top-down*). La retòrica oficial seria que els mitjans de comunicació xinesos segueixen la “línia de masses” i que, per tant, havien de recollir la veu i l'opinió de les masses, informar-ne les elits, i després tornar a informar les masses. La realitat, però, és que durant dècades els mitjans de comunicació xinesos havien estat altaveus del discurs oficial al servei dels òrgans de propaganda i d'adoctrinament. L'aparició d'Internet—i això no és exclusiu de la Xina, tot i que en el context xinès queda magnificat—suposa la inversió d'aquest model comunicatiu.

³⁹ La nota emesa per la SARFT el març del 2011 està disponible a: <http://www.sarft.gov.cn/articles/2011/03/31/20110331140820680073.html>

⁴⁰ La SARFT va prohibir que s'emetés publicitat durant les sèries de televisió de menys d'una hora (la majoria), una decisió que s'ha d'entendre com una manera de debilitar la influència de les cadenes provincials, que són les que emeten les sèries més populars (Bristow 2011)

Internet permet que la informació circuli de 'baix a dalt' (*bottom-up*). Es multiplica el número de persones que poden fer d'emissors d'informació, això fa que augmenti el nombre de missatges i, per tant, que sigui molt més complicat controlar el contingut d'aquests missatges. Per fer-nos una idea de la magnitud del canvi, només cal mirar al nombre d'internautes xinesos, que mostra el **Gràfic 3**. Si l'any 2002 el total d'usuaris no superava els 22 milions, les últimes dades de la segona meitat del 2012, revelen que el número ha crescut fins als 538 milions. I, no obstant el canvi, això no és ni la meitat de la població xinesa. El sistema comunicatiu xinès ha passat d'un únic emissor, el PCX (a través de diferents canals, com la CCTV, el *Renmin Ribao* o l'agència Xinhua), a 500 milions d'emissors. Les estadístiques també mostren que els usuaris d'Internet xinesos són principalment joves (els menors de 30 anys suposen el 58% del total d'usuaris), urbans (el 73% viuen a la ciutat i la penetració d'Internet a les zones costaneres és tant elevada com a Espanya) i amb un nivell d'estudis superior (entre els universitaris, el 96% diuen fer servir Internet). Cada cop més els usuaris es connecten des dels seus telèfons mòbils.

Gràfic 3. Evolució del nombre d'internautes a la Xina (1997-2012)

(CNNIC 2012: 13)

Els primers passos cap a la implantació d'Internet a la Xina es donen l'any 1993 (Shirk 2011: 1) i, des d'aleshores, les autoritats s'han esforçat per controlar cada una de les fases d'aquest procés. Això vol dir que s'ha controlat els punts des d'on es pot connectar la població a la xarxa, quines pàgines web poden operar i quins continguts poden tenir aquestes pàgines. No obstant, com ara veurem, malgrat els mecanismes de

control que s'han mirat d'imposar, els internautes xinesos han aconseguit superar les traves una vegada i una altra. Això porta John Bryan Starr a fer una curiosa analogia entre els esforços de les autoritats xineses de controlar la població i una popular sèrie de dibuixos animats,

“China’s assiduous efforts at exerting control of that most insidious of information sources, the World Wide Web, put one in mind of those creations of Warner Brother’s Chuck Jones—the Road Runner and Wile E. Coyote. The coyote used his (limited) wit and speed to try to catch his elusive prey, who is almost always just a few steps out of reach. When, in one episode, the coyote catches Road Runner, he finds himself so remarkably shrunken and the Road Runner so remarkably large that the coyote drops his knife and fork and holds up a sign that read, NOW WHAT DO I DO?” (Starr 2010: 293)⁴¹

La frustració de Coyote té a veure amb les dimensions del Correcaminos. A la Xina la relació de forces és ‘similars, ja que l'Estat i el PCX, i tots els seus mecanismes de control són petits si es posen al costat de les dimensions colossals dels internautes (la població). Allò que és diferent, però, és el procés. Perquè a la Xina, des d'un començament, les autoritats han tingut lligats els internautes. Ara bé, el dubte final acaba essent similar: què fer davant d'un ‘rival’ tant gros i poderós?

Abans explicava que la televisió és el mitjà més utilitzat per a informar-se a la Xina, però, entre la població més jove, les fonts d'informació es troben cada cop més a Internet. Entre les pàgines web més consultades hi ha els grans portals xinesos, com són Sina (www.sina.com), Sohu (www.sohu.com) o Netease (www.netease.com). Són empreses de titularitat privada, que operen fora del control directe de cap administració, la qual cosa hauria de donar-los independència a l'hora d'operar. En un principi en tenen, però el fet de ser empreses amb ànim de lucre, algunes de les quals cotitzen en borsa, les ‘obliga’ a cedir davant de la pressió dels organismes responsables del control d'Internet. Aquests portals no són tant productors d'informació, com són aglutinadors d'informació. És a dir, la majoria de la informació que hi apareix no la produeixen periodistes que treballen per aquests portals, sinó que prové de l'agència Xinhua o d'altres mitjans de comunicació xinesos. Per tant es dona la paradoxa que, malgrat tenir molts continguts produïts pels mitjans oficials, aquests portals gaudeixen de més credibilitat. Com que aquests portals publiquen informació de mitjans de tota la Xina es converteixen moltes vegades en altaveus a escala nacional dels escàndols o casos de corrupció que són destapats en els diaris comercials dels quals he parlat anteriorment. L'anonimat que dona la xarxa—malgrat les normes que obliguen a registrar-se en qualsevol web amb noms i cognoms—fa que els internautes participin de forma molt viva en la discussió d'aquests articles o de les notícies més controvertides. Molt sovint els comentaris que deixen els usuaris són més interessants que la informació que s'hi pugui publicar (Baum 2008: 167).

⁴¹ El capítol de què parla Starr es pot veure a <http://www.youtube.com/watch?v=z6dG069nTw0>.

Els grans portals d'Internet xinesos són autòctons i diferenciats dels que trobem a la resta de països.⁴² És així perquè la política de les autoritats xineses ha estat, des d'un començament, la d'impulsar la creació d'empreses xineses en l'àmbit d'Internet. Això respon, clarament, a dos motius. El primer és econòmic. La creació d'empreses autòctones genera beneficis al país i permet que es creï ocupació. El segon és polític. Les empreses estrangeres (ja siguin europees, nord-americanes o japoneses, per posar alguns exemples) operen en mercats oberts i sense restriccions—en principi—sobre els continguts. Permetre que aquestes empreses operin a la Xina obligaria, per tant, a canviar completament el sistema comunicatiu xinès. Resulta més 'fàcil', per tant, prohibir els webs no xinesos i crear-ne de nous. Així és com apareix el model de clons, és a dir, de webs xineses que 's'inspiren' en webs no xineses. L'exemple més clar és el del cercador d'informació Baidu (www.baidu.com) que té moltíssimes similituds amb el cercador Google. Un altre cas és el dels portals de vídeos Youku (www.youku.com) o Tudou (www.tudou.com) que funcionen de forma molt similar a YouTube. També és un bon exemple RenRen (www.renren.com) que presenta moltes similituds amb Facebook. Tant Facebook com YouTube no són accessibles per la majoria d'Internautes xinesos, ja que estan a la llista de pàgines web bloquejades.

Aquests exemples de webs no accessibles a la Xina em porten a parlar del sistema de control d'Internet. La xarxa està supervisada per l'Oficina d'Estat d'Informació a Internet (国家互联网信息办公室 *Guojia Hulianwang Xinxi Bangongshi*) que pertany a l'Oficina d'Informació del Consell d'Estat, i que va ser creada tot just l'any 2011.⁴³ També participa del procés de control dels continguts la Departament de Propaganda del PCX. Al costat d'aquesta oficina, que és la que vetlla pel contingut que hi ha a la xarxa i s'encarrega de concedir les llicències per operar 'legalment' a la xarxa, hi ha una força policial que 'patrulla' la xarxa constantment. Aquest cos de ciberpolicies depèn directament del Ministeri de Seguretat Pública (que també s'encarrega, per exemple, de controlar físicament els carrers de la Xina) i col·loquialment és conegut en xinès com la *Madame* (大妈 *dama*). Donen suport als ciberpolicies, que es calcula que són unes 50.000 persones, un extens grup de voluntaris—majoritàriament joves universitaris—que denuncien els casos en què es violen les directrius o quan detecten continguts 'inapropiats'. Aquests són els mecanismes humans de control, però també hi ha mecanismes físics o automàtics. Abans he explicat que, des del naixement d'Internet a la Xina, les autoritats n'han mirat de controlar l'evolució en tot moment. Així, en el moment de desenvolupar la xarxa domèstica es va optar per posar filtres a allò que podia ser accessible des de la Xina. D'aquí que algunes webs, les que són a la 'llista negra' no siguin accessibles. El conjunt de mecanismes de control a la xarxa se sol conèixer com el Gran Firewall Xinès, un sistema de filtratge i de supervisió molt

⁴² De fet, el format de portal d'informació és cada cop menys habitual als Estats Units o Europa, però ho segueix essent a la Xina, o també al Japó i Corea del Sud. Aquests portals contenen una gran quantitat d'informació i serveis: notícies, vídeos, fotografies, jocs en xarxa, correu electrònic, sales de xat...

⁴³ Els detalls de la creació d'aquesta agència es poden trobar a Xinhua (2011). China sets up State Internet information office a *China Daily*. 4 de maig. Disponible a: http://www.chinadaily.com.cn/china/2011-05/04/content_12440782.htm

complex, possiblement el més complex del món, però no necessàriament el més efectiu de tots.

El control a Internet té tres punts de pressió: les empreses lligades a Internet, els internautes (*wangmin* en xinès, 网民) i els continguts. Tots tres estan estretament lligats. La manera més senzilla d'entendre aquest procés és amb exemples. Quan l'any 2011 alguns països del nord d'Àfrica van començar processos de transició democràtica, amb multitudinàries protestes als carrers, alguns van posar la mirada en si un procés similar podria passar a la Xina. Si qualsevol internauta xinès hagués mirat de buscar a Baidu, aleshores, les paraules 'Egipte' o 'Moubarak' (el president egipci) s'hagués trobat amb que no se li retornaven resultats. Els conceptes estaven prohibits. La prohibició de paraules clau és periòdica en alguns casos i, en d'altres, és constant. La recerca de conceptes com 'Tian'anmen', '4 juny' o 'Dalai Lama' són permanentment bloquejats. De retruc, quan una pàgina no xinesa conté alguna d'aquestes paraules pot passar a ser bloquejada de forma indefinida. La responsabilitat de què aquestes paraules no apareguin a la xarxa és, en última instància, de les empreses productores de continguts o, fins i tot, dels proveïdors d'accés a Internet. D'aquí que portals com Sina o Sohu participin del procés de censura i control. De no fer-ho s'arrisquen a perdre la llicència. El control es fa, o bé sistemes automàtics instal·lats als servidors d'Internet filtren els continguts, o bé de forma manual, amb l'ajuda de voluntaris.

El sistema també té mecanismes de control sobre els individus. Si un usuari obre un blog per parlar sobre els fets de Tian'anmen o crea una pàgina web amb continguts pornogràfics (que són il·legals a la Xina), no només es trobarà que els continguts són esborrats de forma gairebé automàtica, sinó que pot arribar a ser detingut.⁴⁴ És habitual que els blocaires més actius, els que parlen de temes més sensibles, siguin cridats a 'prendre el te' amb la policia. És a dir, reben la visita d'un funcionari policial, o són portats a la comissaria, on se'ls deixa clar que estan essent vigilats. La intimidació és el primer pas, abans de la detenció. Molt sovint els activistes més actius en contra del sistema, dels quals he parlat anteriorment, són també actius a la xarxa, com pot ser l'artista Ai Weiwei o el premi Nobel Liu Xiaobo. Però no són els únics. Per exemple, Wang Xiaoning va ser detingut i empresonat l'any 2003 per publicar material sobre la democràcia. D'altres, com Ni Yulan, una advocada defensora de les persones desnonades de forma il·legal, també va ser detinguda. El límit d'allò que es pot escriure i d'allò que no, d'allò que es pot criticar i d'allò que no, és confús. La manca de lògica aparent entre el censurable i el no censurable respon, en última instància, als interessos del PCX que utilitza els mitjans (també els internautes) com a mecanisme de donar publicitat als casos que li interessa fer públics.

“The government now desires to expose various forms of malfeasance, such as corruption and mine disasters. The shift to a more “people-centered” approach to governance has legitimated certain forms of exposure, which means that citizens

⁴⁴ Els comptes de correu electrònic també són vigilats, i alguns periodistes estrangers han denunciat que els seus comptes de correu han estat hackejats (Beech 2011)

can push those limits. The boundary between what is legitimate to expose and what is illegitimate to expose is always shifting, and this opens up possibilities for Internet activists to bring about political change.” (Zheng 2008: xvi)

Hi ha persones a la xarxa, molt actives i a vegades força crítiques que no són víctimes de la persecució policial. A vegades són persones molt conegudes—com actors o empresaris—que s'arrisquen, però no participen de forma activa de la dissidència. Li Xinde, per exemple, ha denunciat a través d'Internet abusos i escàndols polítics però no ha estat mai detingut, tot i que, possiblement, sí que hagi estat advertit de la fina línia que separa la crítica tolerada i la repressió (Kristof 2005). Un altre cas interessant és el de Michael Anti (pseudònim de Zhao Jing), periodista i blocaire, que parla obertament de la necessitat de que hi hagi més llibertat d'informació a la Xina. La pressió sobre els individus s'endureix i es relaxa de forma periòdica, quasi cíclica. Abans dels Jocs Olímpics de Pequín de 2008 hi va haver una campanya de relaxació, on es va deixar més marge als activistes a la xarxa. Més recentment, coincidint amb l'onada de protestes democràtiques a països àrabs, es va tornar a endurir la repressió.

Els usuaris, per tant, coneixen els conseqüències de creuar la línia vermella i, per si no en són conscients, els mitjans de comunicació oficial els ho recorden de forma periòdica amb notícies sobre detencions massives de persones que difonien pornografia a la xarxa o d'altres delictes lligats a Internet. Durant molt de temps hi ha hagut una especial pressió sobre els cibercafès (网吧 *wangba*), perquè eren un dels punts de connexió més utilitzats, sobretot pels homes joves. Avui en dia, l'arribada dels telèfons mòbils, principalment els *smartphones*, han diversificat els mètodes d'accés, sobretot a les ciutats. Tots aquests mecanismes de control i la persecució regular d'activistes no ens han de fer oblidar, però, que la majoria d'usuaris d'Internet a la Xina no empren la xarxa amb finalitats polítiques.

“Most of the 500 million Chinese online aren't using the Internet to foment political upheaval. They do what many people anywhere else in the world do: access dating sites, play games, look at porn. Nevertheless, in a society where traditional media is restricted by even more onerous directives, the Internet is the freest space.” (Beech 2011)

És impossible saber la quantitat de persones que sí que participen del debat polític i que, activament, busquen informació més enllà dels límits que imposen les autoritats. El que sí que és clar és que, siguin molts o pocs, han trobat mecanismes per superar les restriccions. Pel que fa als límits tecnològics, és a dir el bloqueig de certes webs, una manera de fer-ho és utilitzant sistemes d'accés a Internet que escapin del Gran Firewall Xinès, com poden ser les Xarxes Privades Virtuals (VPN de l'anglès, Virtual Private Network). Quant al contingut, la millor arma ha demostrat ser l'enginy. Els vídeos satírics són enormement populars, tot i que un cop publicats siguin censurats de forma

més o menys immediata.⁴⁵ Un cas sorprenent és el de War of Internet Addiction (网瘾战争 *Wangyin Zhanzheng*), una pel·lícula animada d'una hora de duració que té lloc en l'entorn de World of Warcraft. És una iniciativa d'usuaris del joc en línia per protestar contra les restriccions a la xarxa a la Xina. El vídeo va ser censurat de forma immediata, tot i que més tard va ser tolerat fins al punt que va ser escollit per un diari com una de les deu millors pel·lícules del 2010 (Zhou 2010).⁴⁶ Un altre vídeo viral, en aquest cas de 2009, és el que mostra la història d'unes llames (草泥马 *cǎo ní mǎ*) molt curioses que han de fer front a una plaga de crancs de riu (河蟹 *héxiè*).⁴⁷ El vídeo era, inicialment, una denúncia a la censura xinesa dels continguts més vulgars, però ha crescut fins a significar una crítica del sistema de control de la xarxa. La peculiaritat de la història és que els personatges sonen de forma molt similar a d'altres paraules en xinès, amb significats molt diferents. El xinès, com també el japonès, són llengües amb molts homòfons, és a dir, paraules que es pronuncien igual (o pràcticament igual). Així, *cǎo ní mǎ* son molt semblant a un insult que es follen a la teva mare (屌)⁴⁸ i cranc de riu és molt similar a la paraula harmonia (和谐 *héxié*). Ja sabem que Hu Jintao ha defensat durant els seus deu anys al poder la idea que a la Xina calia crear una 'societat harmoniosa' i el control d'Internet és una de les qüestions on s'ha posat més atenció. Per tant, fent un joc de paraules, els internautes han començat a substituir la paraula 'censura' per 'harmonia', un terme que seria il·lògic censurar. Així, és habitual llegir que un contingut ha estat 'harmonitzat' (被和谐了 *bèi héxié le*) o que ha estat 'fet cranc de riu' (被河蟹了 *bèi héxiè le*).⁴⁹

Internet, ja ho he dit, és el mitjà de comunicació més dinàmic a la Xina, molt més que la televisió o la premsa. La rapidesa amb què canvia la xarxa explica com, en l'espai d'una dècada, sistemes que en el moment de la seva aparició eren 'revolucionaris' han perdut adeptes de forma molt ràpida. Per exemple, en el moment de l'aparició d'Internet el correu electrònic era un mecanisme de difusió d'informació fora dels canals oficials molt popular. Després es van fer enormement populars els fòrums (Bulletin Board System o BBS), un espai inicialment anònim on han trobat espai per a l'expressió grups com, entre molts d'altres, els anomenats 'joves enfadats' (愤青 *fenqing*). Són joves, la majoria nascuts més enllà dels anys vuitanta—per tant, que han crescut en la Xina del progrés—que es caracteritzen pel seu fervor nacionalista. El seu discurs és profundament antiestranger—a vegades xenòfob—però no necessàriament partidari ni del PCX ni dels actuals líders xinesos (Osno 2008). El cas del nacionalisme a la xarxa mereix una menció a banda, perquè el PCX juga en una relació ambigua amb els internautes més bel·ligerants. Un dels fòrums on es força visible el fervor d'aquests

⁴⁵ D'exemples n'hi ha molts. Per exemple, la 'felicitaació d'Any nou xinès de 2011, d'un grup d'internautes que aprofitaven per recollir algunes de les moltes polèmiques que hi havia hagut al país durant el 2010. <http://www.youtube.com/watch?v=DCAIDThuwZc>. Un altre cas és el

⁴⁶ Per a la versió completa, en xinès, <http://www.tudou.com/programs/view/A9zD9fPazpk/>.

⁴⁷ Una versió amb subtítols en anglès és a <http://youtu.be/wKx1aenJK08>.

⁴⁸ És habitual referir-se al PCX com 'la mare', així que es pot entendre que l'insult és també dirigit al partit.

⁴⁹ La quantitat de termes que fan servir els internautes xinesos és molt llarga. Una bona recopilació és la que fan al China Digital Times: http://chinadigitaltimes.net/space/Grass-Mud_Horse_Lexicon.

joves enfadats és en el del diari *Renmin Ribao*. En concret el rotatiu té un espai anomenat 'País poderós' (强国论坛 *Qiangguo luntan*) on els usuaris intercanvien idees sobre com fer la Xina un país més fort. Alguns d'aquests comentaris són enormement crítics amb el PCX i amb el sistema polític xinès però com insinua Zheng, se sol fer la vista més grossa.

“Because nationalism has become an increasingly important source of political legitimacy for the communist state, nationalist diatribes have a better chance of getting past the censors than other forms of political commitment. But nationalism has also provided convenient cover for experimenting with new forms of activism on the part of social forces.” (Zheng 2008: xv)

A diferència del discurs prodemocràtic, que és reprimat amb duresa, el PCX ha explotat el discurs nacionalista, que veu com un possible camí per reconduir ideològicament la Xina, un cop els principis del comunisme (tot i que no oficialment) són cada cop més llunyans. L'ambigüitat de les autoritats xineses davant del nacionalisme s'ha vist en els últims anys amb les protestes contra el Japó, primer pels llibres de text d'història i després per la compra de les illes Senkaku/Diaoyu. Després dels fòrums, la següent via de comunicació 'revolucionària' a la xarxa varen ser els blogs, que van viure l'apogeu al voltant de l'any 2005, com explica McKinnon (2008: 35), que assenyala les moltes similituds entre el desenvolupament del sector dels blogs i la resya d'espressions comunicatives xineses.

“The Chinese government arrived at an accommodation with businesses that provide blogging software and hosting services to Chinese users: blog-hosting services are allowed to operate as long as they build censorship into their software tools and business processes. Chinese bloggers have no choice but to accept these conditions in order to blog and actually have an audience inside the PRC. Similar accommodations are commonplace throughout China's news, information and entertainment industries, and thus the companies involved have generally not pushed back against censorship requirements.”

El bloqueig més famós de la Xina és, possiblement, Han Han, un personatge peculiar, empresari i corredor de cotxes, que va ser escollit, fins i tot, una de les 100 persones més influents de l'any 2010 per la revista *Time*. Els seus comentaris a la xarxa, tot i que a vegades crítics, es mouen en un territori neutral: això és el que l'ha permès mantenir un paper actiu a la xarxa.

Actualment el paper revolucionari que es va donar al correu electrònic o als fòrums s'atorga als microblogs (微博 *weibo*),⁵⁰ que estan tornant a canviar la manera com les persones es comuniquen i com la informació es mou al país. Els microblogs consisteixen en missatge de no més de 140 caràcters, però també fotografies i a vegades

⁵⁰ La paraula *weibo* és una abreviació, ja sigui de 微博客 (*weiboke*) o 微型博客 (*weixing boke*). És a dir, bloc curt.

vídeos.. Se sol dir que els microblogs xinesos són l'alternativa a Twitter—que no és accessible dins de la Xina—tot i que els serveis que proporcionen la majoria de plataformes de microblogs són més extensos i funcionen com una gran xarxa social.⁵¹ De totes les plataformes que proporcionen servei de microblogs, el més popular és el del portal Sina (seguit de Tencent) i, per això, quan es parla en general de *weibo* és per a referir-se al servei de Sina Weibo (www.weibo.com). El nombre d'usuaris ha crescut de forma abrupta en poc més de dos anys. A finals de l'any 2010 hi havia, segons les dades China Internet Network Information Center, 63 milions d'usuaris. Un any més tard havien augmentat fins als 249 milions. L'última dada, la de juny de 2012, xifra el total d'usuaris en 273 milions, això vol dir, més de la meitat dels internautes xinesos.⁵² L'aparició i desenvolupament de *weibo* en l'entorn comunicatiu xinès segueixen camins molt similars al de la resta de mitjans. L'ús és tolerat, tot i que els continguts són restringits. De la mateixa manera que una recerca a Baidu de certes paraules no retornarà resultats, actualment la recerca del nom del diari xinès 'Nanfang Zhoumo' a Sina Weibo fa que l'usuari rebí un missatge com aquest: “Segons les polítiques, lleis i regulacions actuals, alguns resultats no són mostrats.” (根据相关法律法规和政策, 部分搜索结果未予显示). Els comptes dels usuaris de Sina Weibo que es mostren més crítics són tancats de forma temporal o esborrats sense previ avís. Això és possible gràcies a la feina que fan els ciberpolícies dels quals parlava abans, però també gràcies a què Sina participa del procés.

El control a *weibo* és, però, el un dels més complicat a què mai ha hagut de fer front el govern xinès. És així perquè el poder de difusió de la informació de *weibo* no l'han tingut d'altres sistemes. Quan un usuari publica un comentari, una fotografia o un vídeo crític, poden passar minuts (a vegades segons) abans no és esborrat, però en aquest interval de temps el missatge es pot haver arribat a multiplicar un nombre molt elevat de vegades. És com si en un pot de pintura blanca es deixa caure una gota de pintura vermella. Es pot fer tot el possible per intentar eliminar-la, però el blanc ja no tornarà a ser com era. El repte de controlar tot allò que es publica a *weibo* és majúscul i, per això, inassolible. La informació circula a una velocitat molt superior a la de qualsevol màquina de censura, encara més si tenim present que moltes vegades els internautes fan servir fórmules i paraules alternatives per dir allò que saben que els mecanismes de censura bloquejaran de forma immediata. L'ús dels homòfons és d'allò més habitual a *weibo*. A més a més,

Hi ha un tercer element important a tenir en consideració quan es parla de *weibo*, i és la capacitat que ha demostrat tenir per treure a la llum escàndols que els mitjans de comunicació convencionals no han tret. L'exemple més recent és el d'un funcionari de

⁵¹ De fet, cada missatge de microblog conté 140 caràcters, però com que en xinès és possible dir força més en 140 caràcters que, posem per cas, català, els missatges poden arribar a ser petits textos (o petits blogs).

⁵² Són xifres conservadores, perquè Sina Weibo assegura tenir més de 300 milions d'usuaris i el seu rival, Tencent Weibo, en diu tenir més de 400 milions. L'usuari que més seguidors té a Sina Weibo és l'actriu xinesa Yao Chen (<http://www.weibo.com/yaochen>) amb més de 22 milions de seguidors.

la província de Shaanxi, encarregat de la seguretat laboral. Un fotògraf el va enxampar somrient quan visitava l'escenari d'un accident d'autobús. Usuaris de Weibo van començar a criticar-ne l'actitud a la xarxa i uns quants es van fixar en el rellotge, caríssim, que portava a la mà. A partir d'aquí la feina de diversos internautes va fer sortir a la llum tot un seguit de fotografies en què el mateix funcionari portava diferents rellotges. L'escàndol va anar creixent fins que les autoritats de Shaanxi van investigar-lo i, finalment, va ser apartat del càrrec. La 'feina d'investigació' havia estat obra d'internautes, no de periodistes, però el resultat va ser similar al d'una investigació periodística. La denuncia ciutadana va servir per donar visibilitat al cas (Wan 2012).⁵³ El poder d'arribar a influir en l'agenda política i pública és, ara per ara, allò més prometedor de *weibo*, tot i que per cada cas que surt a la llum n'hi ha molts d'altres que no ho faran mai.

Ja sigui els casos de corrupció destapats pels mitjans de comunicació a Guangdong o les denúncies d'abusos que circulen regularment per *weibo*, es pot afirmar rotundament que avui en dia a la Xina, en l'àmbit de la informació i la comunicació, hi passen moltes coses, moltes més de les que amaga el discurs pessimista del qual parlava al principi. Quan mirem i parlem dels mitjans de comunicació a la Xina cal, doncs, posar l'atenció en totes aquestes coses, els casos concrets, les petites anècdotes que passen cada cop més sovint. Les esclatxes que deixa el sistema, complex però imperfecte, són l'espai a través del qual també s'expressa l'opinió pública. I ho fa cada vegada de forma més oberta. No hi ha una fórmula màgica per què un cas passi de l'obscuritat al debat públic. No obstant ha quedat demostrat que existeix la possibilitat de que així sigui com explica Baum (2008: 179)

“What does seem clear is that *some* media voices, interacting with *some* sectors of civil society, have begun to amplify and articulate policy concerns of *some* hitherto voiceless individuals and groups, and that the resulting commotion is causing *considerable* consternation within the Chinese party-state.”

La societat xinesa és informativament rica, cada cop ho és més. En comparació amb dues o tres dècades enrere, els xinesos estan avui en dia infinitament més ben informats: no només disposen d'un volum d'informació mol superior, sinó que s'han multiplicat les fonts que proporcionen aquesta informació i s'han professionalitzat els processos de difusió de la informació. El bullici dels missatges que s'aparten de l'ortodòxia, del discurs oficial, és cada cop més intens i sorollós. No obstant, aquesta activitat contrària a la norma és encara perifèrica, és a dir, no es produeix en els mitjans de comunicació centrals, sinó que es limita a la perifèria del sistema. Sembla lògic pensar que la tendència serà cap a un increment, progressiu, no revolucionari (com en d'altres àmbits), cap a una ampliació dels límits en la llibertat d'expressió.

⁵³ D'altres casos que han sortit a la llum pública a través de fotografies publicades a *weibo* són, per exemple, les aventures sexuals d'integrants del PCX. Per un repàs a algunes d'aquestes, sorprenents instantànies, és molt recomanable llegir l'article del corresponal de la revista *The New Yorker* a Pequín: <http://www.newyorker.com/online/blogs/evanosnos/2012/08/the-politics-of-a-chinese-orgy.html>

Bibliografia

- Barnett, R. (2010). Tibet. A W. A. Joseph (ed.), *Politics in China : an introduction* (pp. 315–335). Oxford: Oxford University Press.
- Baum, R. (2008). Political Implications of China's Information Revolution: The Media, the Minders and Their Message. A C. Li (Ed.), *China's Changing Political Landscape: Prospects for Democracy*. Washington, D.C: Brookings Institution Press.
- Beech, H. (2011, November 24). You've Got Mail. *Time*. Disponible a <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,2096818,00.html>
- Berlin, G. W. in. (2012, July 6). Merkel's public approval ratings soar. *Financial Times*. Disponible a <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/57ad9002-c781-11e1-a850-00144feab49a.html#axzz2HogErWkC>
- Bo, Z. (2010). *China's Elite Politics: Governance and Democratization*. Singapore: World Scientific.
- Bovingdon, G. (2010). Xinjiang. A W. A. Joseph (ed.), *Politics in China : an introduction* (pp. 336–354). Oxford: Oxford University Press.
- Bristow, M. (2011, November 29). China bans TV drama advertising. *BBC*. Disponible a <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-china-15933297>
- Chan, A. (2002). From Propaganda to Hegemony: Jiaodian Fangtan and China's Media Policy. *Journal of Contemporary China*, 11(30), 35–51.
- Chao, K.-C. (1954). Mass Organizations in Mainland China. *The American Political Science Review*, 48(3), 752–765.
- Chen, G. (2012, May 29). How China Flouts Its Laws. *The New York Times*. Disponible a <http://www.nytimes.com/2012/05/30/opinion/how-china-flouts-its-laws.html>
- Chen Jie. (2006). The NGO Community in China. *China perspectives*, (68), 29–40.
- Chen, X. (2012, 7 Desembre). Hubeisheng cun wei hui huanjie xuanju qidong 25676 ge cun jiang huan xuan [Comença l'elecció dels comitès locals en 25.676 vil·les de la província de Hubei]. *Xinhua.net*. Disponible a http://www.hb.xinhuanet.com/newscenter/2011-07/12/content_23213460.htm
- Cheng, J. Y. S. (2001). Direct Elections of Town and Township Heads in China: The Dapeng and Buyun Experiments. *China Information*, 15(1), 104–137.
- China Internet Network Information Center. (2012). *29th Statistical Report on Internet Development in China* (p. 81). Beijing.
- Christiansen, F., & Rai, S. (1996). *Chinese politics and society: an introduction*. New York: Prentice Hall/Harvester Wheatsheaf.
- Eckholm, E. (2012, June 18). Chen Guangcheng Is Safe in New York, but Thinks of China. *The New York Times*. Disponible a <http://www.nytimes.com/2012/06/19/world/asia/chen-guangcheng-is-safe-in-new-york-but-thinks-of-china.html>
- Economics focus: Socialist workers. (2010, June 10). *The Economist*. Disponible a http://www.economist.com/node/16319562?story_id=16319562
- Elegant, S. (2008, 7 Abril). China Protests: A New Approach? *Time*. Disponible a <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1820345,00.html>

- Freeman, W. (2010, 2 Març). The accuracy of China's "mass incidents". *Financial Times*. Disponible a <http://www.ft.com/cms/s/0/9ee6fa64-25b5-11df-9bd3-00144feab49a.html#axzz2HogErWkC>
- Fu, H., & Cullen, R. (2008). Weiquan (Rights Protection) Lawyering in an Authoritarian State: Building a Culture of Public-Interest Lawyering. *The China Journal*, (59), 111–127.
- Hough, A. (2011, 15 Abril). Chinese censors attack "frivolous" time travel dramas. *The Telegraph*. Disponible a <http://www.telegraph.co.uk/culture/culturenews/8452907/Chinese-censors-attack-frivolous-time-travel-dramas.html>
- Howell, J. (1996). The struggle for survival: Prospects for the Women's Federation in Post-Mao China. *World Development*, 24(1), 129–143.
- Huang, X. (Ed.). (2011). *Zhongguo Minjian Zuzhi baogao [Informe sobre les ONG de la Xina]*. Beijing: Social Sciences Academic Press China.
- Human Rights Watch. (2008). *"Walking on thin ice": control, intimidation, and harassment of lawyers in China*. New York: Human Rights Watch.
- Keidel, A. (2006). *China's Social Unrest: The Story Behind the Stories* (No. 48). Washington: Carnegie Endowment.
- Kennedy, J. J. (2010). Rural China: Reform and Resistance. A W. A. Joseph (ed.), *Politics in China: an introduction* (pp. 225–249). Oxford: Oxford University Press.
- Kong, N. G. (2004, 29 Març). One Scoop Too Many. *Time*. Disponible a <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,605548,00.html>
- Kristof, N. D. (2005, May 24). Death by a Thousand Blogs. *The New York Times*. Disponible a <http://www.nytimes.com/2005/05/24/opinion/24kristoff.html>
- Lu, Y. (2007). *NGOs in China: Development Dynamics and Challenges* (No. 18) (p. 17). University of Nottingham.
- Lu, Y. (2009). *Non-Governmental Organisations in China: The Rise of Dependent Autonomy*. London: Routledge.
- Ma, Q. (2006). *Non-Governmental Organizations in Contemporary China: Paving the Way to Civil Society?* London: Routledge.
- MacKinnon, R. (2008). Flatter world and thicker walls? Blogs, censorship and civic discourse in China. *Public Choice*, 134(1-2), 31–46.
- Mann, J. (2007). *The China Fantasy: How Our Leaders Explain Away Chinese Repression*. New York: Penguin Books.
- Moore, M. (2009, 22 Juny). Tens of thousands of Chinese fight the police in Shishou. *News - Telegraph Blogs*. Disponible a http://blogs.telegraph.co.uk/news/malcolmmoore/10122566/Tens_of_thousands_of_Chinese_fight_the_police_in_Shi_shou/
- National Bureau of Statistics. (1978). *China Statistical Yearbook 1978*. Beijing: China Statistics Press.
- National Bureau of Statistics. (2010). *China Statistical Yearbook 2010*. Beijing: China Statistics Press.
- National Bureau of Statistics. (2012). *China Statistical Yearbook 2012*. Beijing: China Statistics Press.

- Oksenberg, M. (1968). The Institutionalisation of the Chinese Communist Revolution: The Ladder of Success on the Eve of the Cultural Revolution. *The China Quarterly*, 36, 61–92.
- Osnos, E. (2008, 28 Juliol). Angry Youth. *The New Yorker*. Disponible a http://www.newyorker.com/reporting/2008/07/28/080728fa_fact_osnos
- Osnos, E. (2012, 16 Agost). This Is Awkward: The Politics of a Chinese Orgy. *The New Yorker Blogs*. Disponible a <http://www.newyorker.com/online/blogs/evanosnos/2012/08/the-politics-of-a-chinese-orgy.html>
- Perry, E. J. (2002). *Challenging the mandate of Heaven: social protest and state power in China*. Armonk: M.E. Sharpe.
- Popularity of France's Hollande continues decline: poll. (2012, 18 Novembre). *Reuters*. Paris. Disponible a <http://www.reuters.com/article/2012/11/18/us-france-poll-hollande-idUSBRE8AH05420121118>
- Saich, T. (2000). Negotiating the State: The Development of Social Organizations in China. *The China Quarterly*, 161, 124–141.
- Saich, T. (2011). *Governance and politics of China*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Starr, J. B. (2010). *Understanding China : a guide to China's economy, history, and political culture*. New York: Hill and Wang.
- State Council Information Office. (2007). *China's Political Party System*. Beijing. Disponible a <http://www.china.org.cn/english/news/231852.htm>
- Sun, W. (2007). Dancing with chains: Significant moments on China Central Television. *International Journal of Cultural Studies*, 10(2), 187–204.
- Tong, Y., & Lei, S. (2010). Large-Scale Mass Incidents and Government Responses in China. *International Journal of China Studies Large-Scale Mass Incident*, 1(2), 487–508.
- Wan, W. (2012, 16 Setembre). In China, officials' watches get watched. *The Washington Post*. Disponible a http://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/in-china-officials-watches-get-watched/2012/09/13/4e9937f2-f8e4-11e1-8398-0327ab83ab91_story.html
- Wang, J. C. F. (2002). *Contemporary Chinese politics: an introduction*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Xiaoping, L. (2002). "Focus" (Jiaodian Fangtan) and the Changes in the Chinese Television Industry. *Journal of Contemporary China*, 11(30), 17.
- Yardley, J. (2008, June 30). Chinese Riot Over Handling of Girl's Killing. *The New York Times*. Disponible a <http://www.nytimes.com/2008/06/30/world/asia/30riot.html>
- Yu, J. (2008, February 12). Anger in the Streets. *Caijing*, 44–48.
- Zheng, Y. (2008). *Technological empowerment : the Internet, state, and society in China*. Stanford: Stanford University Press.